

Η Διοικητική Πράξη

Διοικητική πράξη: η δήλωση της βούλησης του διοικητικού οργάνου, που γίνεται σύμφωνα με ορισμένη διαδικασία ή και χωρίς διαδικασία, με την οποία θεσπίζεται μονομερώς κανόνας δικαίου *δηλαδή θεσπίζεται μια νομική ρύθμιση κατ' ενάσκηση δημόσιας εξουσίας με μόνη τη βούληση του διοικητικού οργάνου.*

Η πράξη με την οποία ασκείται η δημόσια εξουσία από το νομοθετικό όργανο είναι η νομοθετική πράξη και από τα δικαστήρια η δικαστική απόφαση.

Για να έχει χαρακτήρα διοικητικής πράξης, η μονομερής δήλωση βουλήσεως πρέπει να γίνεται στο πλαίσιο έννομων σχέσεων που διέπονται από το διοικητικό δίκαιο και όχι από το ιδιωτικό.

Στοιχεία της έννοιας της ΔΠ:

- ✓ Μονομερής θέσπιση κανόνα δικαίου (**εκτελεστότητα**)
- ✓ Η προέλευση από διοικητικό όργανο (**οργανικό κριτήριο**)
- ✓ Η επιδίωξη δημόσιου σκοπού (**λειτουργικό κριτήριο**)

Κυβερνητικές πράξεις: ορισμένες πράξεις του Αρχηγού του κράτους ή κυβερνητικών οργάνων, αν και έχουν όλα τα στοιχεία της διοικητικής πράξης, αποτελούν ιδιαίτερη κατηγορία, επειδή δεν υπόκεινται σε δικαστικό έλεγχο με αίτηση ακυρώσεως. Εκδίδονται βάσει αρμοδιότητας που παρέχεται από το Σύνταγμα ή από νομοθετικές πράξεις και ρυθμίζουν θέματα σχετικά με την πολιτική εξουσία / κυβερνητική λειτουργία. Το ΣτΕ είναι αποκλειστικά αρμόδιο να κρίνει για τη φύση μιας πράξης ως κυβερνητικής. Ο χαρακτηρισμός από το νόμο μιας πράξης ως κυβερνητικής είναι ανίσχυρος και δεν καθιστά απαράδεκτη την αίτηση ακυρώσεως.

Σύμφωνα με το ΣτΕ στην κυβερνητική λειτουργία περιλαμβάνεται η ρύθμιση των διεθνών σχέσεων, και των σχέσεων εκτελεστικής – νομοθετικής εξουσίας, η κήρυξη επιστράτευσης και η απονομή χάριτος (αναλογικά θα μπορούσε να θεωρηθεί και η κήρυξη σε κατάσταση πολιορκίας). **Παραδείγματα:** σύγκληση βουλής, αναστολή των εργασιών και η διάλυσή της, πράξη σχετική με τη διενέργεια εκλογών ή δημοψηφίσματος, εντολή σχηματισμού κυβέρνησης. Όχι όμως και η απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης για έκδοση αλλοδαπού.

Το γεγονός ότι δεν υπόκεινται σε αίτηση ακυρώσεως δεν σημαίνει ότι στις κυβερνητικές πράξεις δεν έχει εφαρμογή η αρχή της νομιμότητας ή ότι δεν χωρεί κατά αυτών δικαστική προστασία. Αντίθετα, σε περίπτωση έκδοσης τους κατά παράβαση του Σ και νομοθετικών πράξεων που τις προβλέπουν, μπορεί να θεμελιωθεί **ευθύνη** του ΠτΔ και των υπουργών που τις υπέγραψαν ή τις προσυπέγραψαν καθώς και **ευθύνη** του Δημοσίου προς αποζημίωση.

Πράξεις Νομοθετικού Περιεχομένου

Τις εκδίδει ο ΠτΔ, ύστερα από πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου, σε έκτακτες περιπτώσεις εξαιρετικά επείγουσας και απρόβλεπτης ανάγκης. Η διαδικασία συνιστά απόκλιση από τη συνήθη/κοινή νομοθετική διαδικασία και τα ανωτέρω διοικητικά όργανα ασκούν πρωτογενή νομοθετική εξουσία, αναγόμενη στη σφαίρα της πολιτικής ευθύνης.

ΑΡΑ οι πράξεις τους δεν αποτελούν πράξεις διοικητικής αρχής και δεν υπόκεινται σε αίτηση ακυρώσεως αλλά μόνο σε παρεμπύπτοντα έλεγχο συνταγματικότητας, ο οποίος δεν περιλαμβάνει και τον έλεγχο της συνδρομής της τυπικής προϋπόθεσης των έκτακτων περιστάσεων.

Η αίτηση του Διοικουμένου

Εάν δεν υπάρχει ρητή αντίθετη διάταξη, το διοικητικό όργανο προβαίνει στην έκδοση της διοικητικής πράξης αυτεπαγγέλτως, μέσα στην προβλεπόμενη από σχετικές διατάξεις προθεσμία που δεν μπορεί να υπερβαίνει το τρίμηνο, όταν το ίδιο διαπιστώσει ότι συντρέχουν οι προϋποθέσεις έκδοσής της.

Εάν έχει υποβληθεί σχετική αίτηση από τον διοικούμενο, αυτό δεν αποτελεί συμμετοχή του στη διαδικασία έκδοσης της διοικητικής πράξης αλλά απλή παρακίνηση προς το διοικητικό όργανο για την έκδοσή της. Η υποβολή όμως της αίτησης μπορεί να έχει έννομες συνέπειες ειδικά όταν το διοικητικό όργανο οφείλει να εκδώσει την πράξη. Μετά την παρέλευση άπρακτης της τεθείσας προθεσμίας ή του τριμήνου θεωρείται ότι υπάρχει σιωπηρή άρνηση. Σε μερικές περιπτώσεις μπορεί να θεωρηθεί ότι η αίτηση έγινε δεκτή και εκδόθηκε η διοικητική πράξη με τη σιωπή της διοίκησης εφόσον αυτό προβλέπεται ρητώς. Η σιωπηρή άρνηση μπορεί να προσβληθεί με αίτηση ακυρώσεως.

Άρθρο 4 ΚΔΔ/ιας: Αν υποβληθεί αίτηση στις διοικητικές αρχές, αυτές οφείλουν να διεκπεραιώνουν τα αιτήματα των ενδιαφερομένων και να αποφαινόμενοι γι' αυτά μέσα στην προθεσμία που προβλέπουν κατά περίπτωση οι σχετικές διατάξεις ή εάν δεν υπάρχουν τέτοιες διατάξεις μέσα σε προθεσμία 50 ημερών. Οι προθεσμίες αυτές είναι ενδεικτικές. Τα πιστοποιητικά και οι βεβαιώσεις χορηγούνται αμέσως και αν αυτό δεν είναι δυνατόν αποστέλλονται στον ενδιαφερόμενο ταχυδρομικώς μέσα σε 10 ημέρες.

Κατά το ΣτΕ, μετά την παρέλευση άπρακτων των ανωτέρω προθεσμιών, συντελείται παράλειψη οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας. Σε περίπτωση καθυστέρησης, η διοίκηση οφείλει να καταβάλει στον ενδιαφερόμενο ποσό που καθορίζεται από τις αρμόδιες επιτροπές => το ποσό αυτό έχει χαρακτήρα κύρωσης και η σχετική διαφορά είναι διαφορά ουσίας.

Σε άλλες περιπτώσεις¹, προκειμένου να κινηθεί η διαδικασία από τα διοικητικά όργανα απαιτείται και η δήλωση βούλησης από τον ενδιαφερόμενο διοικούμενο. Στις περιπτώσεις αυτές, η δήλωση βούλησής του διοικουμένου, χωρίς να αποτελεί συστατικό στοιχείο της διοικητικής πράξης, συνιστά όρο της έκδοσής της (ΣτΕ). Η αίτηση ή η αναφορά πρέπει να είναι έγγραφη, να έχει υπογραφή, σαφές περιεχόμενο και να συνοδεύεται από ορισμένα δικαιολογητικά στοιχεία. **Προσοχή:** η έλλειψη της αίτησης του διοικουμένου συνιστά ελάττωμα της διοικητικής πράξης που εκδόθηκε, το οποίο θεμελιώνει δυνατότητα για την ανάκλησή της ή την ακύρωσή της με δικαστική απόφαση.

Νομολογία ΣτΕ

- **Κρίσιμος χρόνος** για να κριθεί ότι συντρέχουν οι νόμιμες προϋποθέσεις για την έκδοση των διοικητικών πράξεων, είναι ο χρόνος έκδοσης της πράξης, εκτός αν οι σχετικές διατάξεις ορίζουν ότι κρίσιμος χρόνος είναι ο χρόνος της υποβολής της αίτησης από τον ενδιαφερόμενο.
- Εκείνος που υποβάλλει την αίτηση πρέπει να έχει συνείδηση των όσων πράττει και πρέπει η βούληση του που δηλώνεται με την αίτηση να είναι απαλλαγμένη από ελαττώματα που αποκλείουν την ελεύθερη διαμόρφωσή της.
- Κατά γενική αρχή του ασφαλιστικού δικαίου, το συνταξιοδοτικό δικαίωμα κρίνεται (εκτός αν υπάρχει αντίθετη διάταξη) με βάση το νομικό καθεστώς που ισχύει κατά τον χρόνο θεμελιώσεως του δικαιώματος και υποβολής της αιτήσεως.

Οι διατάξεις σε ορισμένες περιπτώσεις καθορίζουν προθεσμία μέσα στην οποία ο διοικούμενος μπορεί να υποβάλλει αίτηση. Οι προθεσμίες αυτές έχουν ανατρεπτικό χαρακτήρα και η πάροδός τους επιφέρει την απώλεια του δικαιώματος του διοικουμένου προς ενέργεια. Υπολογίζονται με βάση τις οικείες διατάξεις του ΑΚ και αναστέλλονται σε περίπτωση

¹ Παράδειγμα: για την υπαγωγή σε κοινωνικοασφαλιστικό καθεστώς.

ανωτέρας βίας για όσο διαρκεί το γεγονός αυτό ή αν ο ενδιαφερόμενος επικαλείται τη συνδρομή γεγονότων γνωστών στην υπηρεσία.

Ο διοικούμενος έχει δικαίωμα να ανακαλέσει τη δήλωση του με παραίτηση από την αίτηση που υπέβαλε εφόσον δεν υπάρχει αντίθετη ρητή διάταξη. Ωστόσο, ανάκληση της παραίτησης ή υποβολή νέας αίτησης μπορεί να γίνει μόνο εάν συντρέχουν οι όροι που προβλέπει η νομοθεσία (ΣτΕ)

Υφίσταται δικαίωμα διοικούμενου να μην επωφεληθεί από την εκδοθείσα διοικητική πράξη: στην περίπτωση του δημοσίου υπαλλήλου που διορίστηκε αλλά δεν αποδέχθηκε τον διορισμό σιωπηρώς ή ρητώς πχ δεν προσήλθε να ορκιστεί ή να αναλάβει υπηρεσία => ο διορισμός του ανακαλείται. Εδώ μπορεί να σημειωθεί πως η ενέργεια ή η παράλειψη ενέργειας του διοικουμένου να επωφεληθεί από την πράξη δεν ασκεί επιρροή για την ισχύ της πράξης εκτός αν αυτό προβλέπεται ή προκύπτει σαφώς από τις σχετικές διατάξεις (όπως στο ανωτέρω παράδειγμα).

Είδη Διοικητικών Πράξεων

Κανονιστικές: με τις οποίες θεσπίζονται απρόσωποι κανόνες δηλ. έχουν εφαρμογή σε κάθε πρόσωπο που συγκεντρώνει ορισμένες προϋποθέσεις με τις οποίες χαρακτηρίζεται ορισμένη κατηγορία προσώπων. Το κριτήριο είναι ποιοτικό και όχι ποσοτικό. Συνήθως στην βιβλιογραφία ως κανονιστική πράξη ορίζεται εκείνη που θεσπίζει κανόνα γενικό και αφηρημένο. Με τα χαρακτηριστικά αυτά υπονοείται η ιδιότητα του κανόνα ως απρόσωπου και γενικού => δηλ. καθορίζει ορισμένη συμπεριφορά για κάθε περίπτωση ή ενόψει πολλών συγκεκριμένων περιπτώσεων για περιορισμένο ή απεριόριστο χρονικό διάστημα.

Ατομικές: με τις οποίες θεσπίζονται ατομικοί κανόνες δηλ. **όταν τα πρόσωπα προς τα οποία απευθύνονται, ένα ή περισσότερα, ορίζονται σε κάθε περίπτωση ατομικώς κατά τρόπο συγκεκριμένο**, με αναφορά των στοιχείων που καθορίζουν την ταυτότητά τους (πχ διορισμός δημοσίου υπαλλήλου, χορήγηση άδειας.)

Πραγματοπαγείς: πράξεις που αναφέρονται σε συγκεκριμένο ακίνητο (πχ καθορισμός του ως αυθαιρέτου, κατεδαφιστέου, έργου τέχνης κλπ). Ο κανόνας δικαίου που θεσπίζεται με την πράξη απευθύνεται προς το πρόσωπο, το οποίο κάθε φορά ασκεί στο ακίνητο εμπράγματα ή άλλα δικαιώματα και του οποίου έτσι μπορεί να καθοριστεί η ταυτότητα. Με βάση το ΣτΕ πρόκειται για **ατομικές πράξεις**. **Παραδείγματα:** διάταγμα που τροποποιεί το σχέδιο πόλης με καθορισμό ενός χώρου για την ανέγερση δημοσίου κτηρίου ή με καθορισμό μιας διόδου ως κοινόχρηστου χώρου ή ο χαρακτηρισμός ενός χώρου ως αρχαιολογικού. **ΑΛΛΑ** η διοικητική πράξη χαρακτηρισμού ενός ακινήτου ως διατηρητέου και επιβολής σε αυτό όρων δόμησης είναι ατομική κατά το πρώτο σκέλος και κανονιστική ως προς το δεύτερο.

Γενική Ατομική Πράξη: (ατομική πράξη γενικού περιεχομένου)

- Διοικητικές πράξεις έγκρισης των γενικών πολεοδομικών σχεδίων και των σχεδίων πόλεων κατά το μέρος που δεν καθορίζουν όρους δόμησης
- Πράξεις ορισμού περιοχής ως οικιστικής
- Πράξεις που επιβάλλουν υποχρεωτικό αναδασμό
- Πράξεις με τις οποίες κηρύσσεται ο αναδασμός
- Πράξεις που καθορίζουν την οριογραμμή του αιγιαλού
- Απόφαση για αναπροσαρμογή των συντάξεων

Οι πράξεις αυτές αποτελούν σύνολο ατομικών πράξεων και πρέπει να δημοσιεύονται².

Σωρευτικές: σώρευση περισσότερων ατομικών διοικητικών πράξεων σε ένα ενιαίο κείμενο πχ πίνακας διορισμού περισσότερων δημοσίων υπαλλήλων, διάταγμα χαρακτηρισμού ως διατηρητέων περισσότερων ακινήτων, το συνταγολόγιο του ΙΚΑ, κοινή απόφαση άρνησης έκδοσης περισσότερων ατομικών πράξεων πρόσληψης υπαλλήλων.

Κύρια χαρακτηριστικά της ΑΠ:

Τεκμήριο Νομιμότητας

Η ΑΔΠ, από την έναρξη της ισχύος της έως την ακύρωσή της με δικαστική απόφαση/ διοικητική πράξη/ανάκληση/κατάργηση της κλπ παράγει όλα τα έννομα αποτελέσματά της και έναντι των διοικητικών αρχών ανεξάρτητα από τα αν έχει νομική πλημμέλεια. Αυτό ισχύει και αν ακόμα η πράξη παραβιάζει την αρχή της νομιμότητας και έχει ελάττωμα, το οποίο σε περίπτωση προσβολής της με το προβλεπόμενο ένδικο βοήθημα μπορεί να επιφέρει την ακύρωσή της. Σε περίπτωση ακύρωσης της πράξης με απόφαση του Στε, Δπρωτ, Δεφ, τα έννομα αποτελέσματα που είχαν επέλθει βάσει της ΑΔΠ και του τεκμηρίου ανατρέπονται και επανέρχεται σε ισχύ η νομική κατάσταση που υπήρχε πριν από την έκδοση της πράξης.

Συνέπειες τεκμηρίου νομιμότητας:

- Ο κανόνας δικαίου που θεσπίζεται επιφέρει αμέσως τη σκοπούμενη μεταβολή της νομικής κατάστασης, ιδρύοντας, τροποποιώντας ή καταργώντας αρμοδιότητες, δικαιώματα και υποχρεώσεις
- Ο διοικούμενος ή το διοικητικό όργανο δεν μπορεί να θεωρήσει την πράξη άκυρη ή ανίσχυρη πριν από την ανάκληση ή την ακύρωση ή την κατάργηση της ακόμη και αν έχει ασκηθεί ένδικο βοήθημα για την ακύρωσή της.
- Αποκλείεται η παρεμπίπτουσα έρευνα από το αρμόδιο δικαστήριο της ΑΔΠ ή της ατομικής γενικής μετά την παρέλευση της προθεσμίας προσβολής της με αίτηση ακυρώσεως, σε δίκη που έχει αρχίσει με αίτηση ακυρώσεως η οποία στρέφεται κατά άλλης ΑΔΠ (εκτός αν υπάρχει ρητή νομοθετική πρόβλεψη.)

ΣτΕ: σε κάποιες περιπτώσεις, από τις νομοθετικές διατάξεις προκύπτει η απόλυτη ακυρότητα μιας πράξης διοικητικού οργάνου, που εκδόθηκε κατά παράβαση των διατάξεων αυτών. Η πράξη αυτή δεν παράγει έννομα αποτελέσματα και συνεπώς δεν ισχύει το τεκμήριο νομιμότητας.

Παρεμπιπτόντων έλεγχος κατά το ΣτΕ

- Αποκλείεται και αν ακόμη οι ατομικές πράξεις είναι συναφείς
- Σε περίπτωση προσβολής ανακλητικής πράξης δεν ερευνάται η νομιμότητα της ανακληθείσας
- Με την ευκαιρία προσβολής μιας κανονιστικής πράξης, είτε απευθείας με αίτηση ακυρώσεως είτε παρεμπιπτόντως, ο έλεγχος της νομιμότητας της κανονιστικής πράξης επεκτείνεται και στον έλεγχο της νομιμότητας της ατομικής πράξης που προηγήθηκε και στην οποία θεμελιώθηκε η έκδοση της προσβαλλόμενης κανονιστικής.
- Τα δικαστήρια όταν εκδικάζουν αγωγή αποζημίωσης, μπορούν, εφόσον δεν υπάρχει σχετικό δεδικασμένο, να εξετάζουν παρεμπιπτόντως τη νομιμότητα ατομικής διοικητικής πράξης ή παράλειψης από την οποία απορρέει η αξίωση αποζημίωσης.

² Εξαιρούνται η πράξη κήρυξης αρχαιολογικού χώρου και καθορισμού ζώνης Α εκτός αρχαιολογικού χώρου, οι οποίες έχουν κανονιστικό χαρακτήρα.

- Τα πολιτικά δικαστήρια, όταν δικάζουν ιδιωτικές διαφορές που υπάγονται στη δικαιοδοσία τους σχετικές με δικαιώματα τα οποία έχουν τυχόν προσβληθεί με ΑΔΠ, προβαίνουν σε παρεμπόμπουσα έρευνα της νομιμότητας της διοικητικής πράξης, όταν η έρευνα αυτή είναι αναγκαία για τη διάγνωση της διαφοράς, **όχι** όμως και σε ακύρωση της πράξης ή σε αναγνώριση της ακυρότητας της.
- Το Ελεγκτικό Συνέδριο, όταν δικάζει τις διαφορές που εισάγονται σε αυτό δεν δεσμεύεται από το τεκμήριο της νομιμότητας των ΑΔΠ, δεσμεύεται όμως κατά την διενέργεια του προληπτικού ελέγχου των δαπανών, ο οποίος περιλαμβάνεται στη διοικητική αρμοδιότητά του.

ΚπολΔικ: Ο παρεμπόμπων αυτός έλεγχος της νομιμότητας και του κύρους της διοικητικής πράξης από τα πολιτικά δικαστήρια περιορίζεται, σύμφωνα με την πάγια νομολογία του ΑΠ, στην έρευνα αν το διοικητικό όργανο ενήργησε στα πλαίσια της αρμοδιότητάς του και τήρησε τους τύπους και όρους που καθορίζουν οι σχετικές διατάξεις. Το δικαστήριο δεν μπορεί να ελέγξει την ουσιαστική κρίση σχετικά με την ύπαρξη ή ανυπαρξία των απαιτούμενων πραγματικών προϋποθέσεων, ή την άσκηση της διακριτικής ευχέρειας ή την πλανημένη εκτίμηση των πραγματικών στοιχείων της υπόθεσης. Ο έλεγχος της νομιμότητας περιλαμβάνει και την έρευνα σχετικά με την ύπαρξη ή όχι αιτιολογίας, όταν αυτή επιβάλλεται ειδικά από τις σχετικές διατάξεις όπως ήδη προβλέπει ο ΚΔΔ/ιας. Εάν η ζημία προκλήθηκε από παράλειψη οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας της Δ, το πολιτικό δικαστήριο έχει την εξουσία να εξετάσει και τα πραγματικά περιστατικά, τα οποία ανέλεγκτα θα έκρινε η Δ. προκειμένου να εκδώσει την πράξη που παραλείφθηκε, εφόσον από τα περιστατικά αυτά εξαρτάται η κρίση του Δικαστηρίου για την επέλευση της ζημίας που πρέπει να επανορθωθεί και την έκτασή της. Η νομολογία αυτή ορθώς επικρίνεται από ορισμένους συγγραφείς που υποστηρίζουν ότι ο παρεμπόμπων έλεγχος νομιμότητας από τα πολιτικά δικαστήρια πρέπει να είναι πλήρης, όπως στην περίπτωση των διοικητικών διαφορών ουσίας από τα Διοικητικά Δικαστήρια.

Το διοικητικό όργανο που έχει εκδώσει την πράξη μπορεί να επανεξετάσει τη νομιμότητά της μόνο όταν θέλει να την ανακαλέσει (εφόσον συντρέχουν και οι προϋποθέσεις της ανάκλησης). Οι διοικητικές αρχές του Κράτους δεν μπορούν να ελέγξουν τη νομιμότητα των πράξεων άλλων διοικητικών αρχών του κράτους, εφόσον οι πράξεις αυτές εξωτερικά φέρουν τα γνωρίσματα έγκυρων πράξεων και δεν υπάρχει νομοθετική ρύθμιση που να επιτρέπει τον έλεγχο αυτό.

Τα δημόσια νπ μπορούν να προσβάλουν τις ΑΔΠ που φέρουν ελάττωμα, των οργάνων του Κράτους ή άλλων δημόσιων νομικών προσώπων, με αίτηση ακυρώσεως.

Εξαίρεση από τον ανωτέρω κανόνα συνιστούν οι οργανισμοί κοινωνικής ασφάλισης, οι οποίοι, προκειμένου να αναγνωρίσουν ασφαλιστικές παροχές, έχουν εξουσία να εξετάσουν τη νομιμότητα των πράξεων άλλου οργανισμού κοινωνικής ασφάλισης, εφόσον οι πράξεις αυτές αποτελούν νόμιμη προϋπόθεση για την αναγνώριση των ασφαλιστικών παροχών.

Το τεκμήριο νομιμότητας δεν έχει πλήρη εφαρμογή στις κανονιστικές διοικητικές πράξεις. Σε όλη τη διάρκεια της ισχύος των πράξεων αυτών και μετά την πάροδο της προθεσμίας προσβολής τους και χωρίς χρονικό περιορισμό με αίτηση ακυρώσεως επιτρέπεται η παρεμπόμπουσα έρευνα της νομιμότητας και του κύρους τους από οποιοδήποτε δικαστήριο. Παράλληλα, επιβάλλεται η μη εφαρμογή τους, εάν κριθεί ότι δεν είναι νόμιμες, επειδή πάσχουν από ελάττωμα το οποίο θα επέφερε την ακύρωσή τους.

Η νομιμότητα των κανονιστικών πράξεων πρέπει να ελέγχεται και από τα διοικητικά όργανα, τα οποία μπορούν να μην τις εφαρμόσουν όταν βάσιμα τις θεωρούν παράνομες και επομένως ανίσχυρες. Μάλιστα, σχετική είναι η υποχρέωση

των δημοσίων υπαλλήλων για νομιμότητα των υπηρεσιακών ενεργειών τους και να μην εκτελούν διαταγή η οποία προδήλως αντίκειται σε σαφείς και ρητές διατάξεις του Συντάγματος και των νομοθετικών / κανονιστικών πράξεων.

Συνέπεια: πάσχουν από ακυρότητα οι ατομικές διοικητικές πράξεις ή ακόμα και οι κανονιστικές που στηρίζονται στην κανονιστική πράξη, η οποία κρίθηκε παρεμπιπτόντως ανίσχυρη και ακυρώνονται σε περίπτωση που προσβληθούν με αίτηση ακυρώσεως. Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση ανυπόστατης κανονιστικής πράξης.

Εκτελεστικότητα

Η ρύθμιση την οποία θεσπίζει η διοικητική πράξη είναι υποχρεωτική από την έκδοσή της χωρίς να χρειάζεται κάποια άλλη διαδικασία και δη προηγούμενη δικαστική απόφαση. Ως εκ τούτου, λόγω της εκτελεστικότητας θεσπίζεται μονομερώς κανόνας δικαίου και αφορά τόσο τη Διοίκηση όσο και τους διοικουμένους.

Η εκτελεστικότητα των διοικητικών πράξεων εξασφαλίζεται με τις κυρώσεις που απειλούνται σε περίπτωση που δεν τηρηθεί η επιβαλλόμενη από αυτές συμπεριφορά. *** **Οι ΑΔΠ που επιβάλλουν στους διοικουμένους υποχρέωση για χρηματική παροχή είναι εκτελεστοί τίτλοι, χωρίς έκδοση σχετικής δικαστικής απόφασης, βάσει δε τούτων μπορεί να χωρήσει αναγκαστική εκτέλεση κατά της περιουσίας του υπόχρεου *****

Συνέπεια της εκτελεστικότητας είναι **η δυνατότητα άσκησης διοικητικού καταναγκασμού** δηλ η αρμοδιότητα των διοικητικών οργάνων, σε περίπτωση άρνησης ή παράλειψης του διοικουμένου να συμμορφωθεί προς τη συμπεριφορά που επιβάλλει η διοικητική πράξη, να προβούν με υλικές εκτελεστικές και μονομερείς ενέργειες στον εξαναγκασμό του με τη βία ή να προβούν στην άρση της πραγματικής κατάστασης. Για να αποφευχθούν όμως κίνδυνοι αυθαιρεσίας σε βάρος των διοικουμένων αυτός πρέπει να ασκείται μόνο όταν:

1. Υπάρχει πράγματι άρνηση ή παράλειψη του διοικουμένου να συμμορφωθεί
2. Η δυνατότητα της εφαρμογής συγκεκριμένων μέτρων διοικητικού καταναγκασμού προβλέπεται από τις σχετικές διατάξεις για τη συγκεκριμένη περίπτωση
3. Υπάρχει επείγουσα ανάγκη εκτέλεσης
4. Τα μέσα που χρησιμοποιούνται για τον διοικητικό καταναγκασμό δεν πρέπει να υπερβαίνουν το αυστηρώς απαραίτητο μέτρο.

Η παράνομη άσκηση διοικητικού καταναγκασμού δημιουργεί δικαιώματα αποζημίωσης των διοικουμένων που ζημιώθηκαν από αυτό και μπορεί να θεμελιώσει ποινική ευθύνη του αρμόδιου υπαλλήλου.

Προσοχή: Δεν πρέπει να συγχέεται η εκτελεστικότητα με την έννοια του διοικητικού καταναγκασμού. Η εκτελεστικότητα είναι εννοιολογικό στοιχείο της διοικητικής πράξης και περαιτέρω δε προϋπόθεση διοικητικού καταναγκασμού, ο οποίος συνίσταται σε υλικές ενέργειες προκειμένου να εξαναγκάσει τον διοικούμενο να συμμορφωθεί στην εκτέλεση της διοικητικής πράξης.

Αναστολή εκτέλεσης: μπορεί να γίνει αναστολή, αν αυτή έχει προσβληθεί με αίτηση ακυρώσεως ή προσφυγή στο ΔΠ/ΔΕ. Η αναστολή είναι δυνητική. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η προθεσμία για την άσκηση των ένδικων βοηθημάτων καθώς και η άσκησή τους, αναστέλλουν την εκτέλεση της προσβαλλόμενης πράξης ολόκληρης ή εν μέρει. **Άρθρο 26 ΚΔΔ/ιας** όταν ασκηθεί διοικητική προσφυγή, η αρμόδια για την εξέτασή της αρχή μπορεί να αναστείλει την εκτέλεση

της προσβαλλόμενης πράξης έως την έκδοση της απόφασης για την προσφυγή μετά από αίτηση του προσφεύγοντος ή και αυτεπαγγέλτως.³

Διακρίσεις Διοικητικών Πράξεων

Συστατικές: είναι οι ατομικές πράξεις, με τις οποίες η δήλωση της βούλησης του διοικητικού οργάνου θεσπίζει απευθείας ατομικό κανόνα δικαίου, μεταβάλλοντας τη νομική κατάσταση του προσώπου ή των προσώπων προς τα οποία ο κανόνας αυτός απευθύνεται, με την ίδρυση, αλλοίωση ή κατάργηση δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των προσώπων αυτών. Η συστατική ατομική πράξη είναι το μέσο με το οποίο εξατομικεύονται ένας ή περισσότεροι απρόσωποι κανόνες δικαίου (πχ άδεια οδήγησης αυτοκινήτου, διορισμός υπαλλήλου κλπ)

Διαπιστωτικές: είναι οι ατομικές πράξεις, με τις οποίες απλώς διαπιστώνεται η υπαγωγή ορισμένου προσώπου σε ένα ή περισσότερους κανόνες δικαίου, υπαγωγή που έχει ήδη αυτοδικαίως συντελεστεί ή πρόκειται να συντελεστεί στο μέλλον, λόγω της επέλευσης συγκεκριμένου γεγονότος. Η έκδοση της διαπιστωτικής πράξης είναι κατά κανόνα υποχρεωτική για το διοικητικό όργανο και αναγκαία για την επέλευση νομικών συνεπειών. Η διαπιστωτική πράξη ΔΕΝ θεσπίζει αμέσως ατομικό κανόνα δικαίου, αλλά είναι προϋπόθεση εφαρμογής απρόσωπων κανόνων δικαίου ή και έκδοσης συστατικών διοικητικών πράξεων που αφορούν το ίδιο ή άλλα πρόσωπα. Παράδειγμα: για να απολυθεί ένας δημόσιος διοικητικός υπάλληλος επειδή συμπλήρωσε 35ετία πραγματικής δημόσιας υπηρεσίας και για να παύσει να ασκεί τα καθήκοντά του χρειάζεται η έκδοση διαπιστωτικής πράξης.

Προσοχή: Οι διαπιστωτικές δεν πρέπει να συγχέονται με τις βεβαιωτικές πράξεις που εκδίδονται χωρίς νέα ουσιαστική έρευνα βάσει των ίδιων πραγματικών δεδομένων και δηλώνουν εμμονή της Δ σε προγενέστερη ρύθμιση. Οι βεβαιωτικές πράξεις δεν έχουν τον χαρακτήρα διοικητικής πράξης, στερούνται εκτελεστότητας και εκδίδονται συνήθως ύστερα από νέα αίτηση του διοικουμένου για το ίδιο θέμα ή άσκηση αίτησης θεραπείας ή ιεραρχικής προσφυγής.

Ευμενείς: οι διοικητικές πράξεις με τις οποίες

- ☐ Δημιουργούν δικαιώματα για τους διοικουμένους
- ☐ Καταργούνται ή μειώνονται οι υποχρεώσεις τους
- ☐ Επιβάλλονται υποχρεώσεις στη Διοίκηση ή στα δημόσια νομικά πρόσωπα υπέρ ενός διοικουμένου ή μιας κατηγορίας διοικουμένων
- ☐ Δημιουργούνται πραγματικές καταστάσεις από τις οποίες οι διοικούμενοι αντλούν συμφέροντα ή δικαιώματα
- ☐ Γίνονται δεκτά αιτήματα των διοικουμένων

Τα αντίθετα ισχύουν για τις δυσμενείς διοικητικές πράξεις. Η διάκριση έχει σημασία για την εφαρμογή των κανόνων που είναι σχετικοί με την άσκηση του δικαιώματος προηγούμενης ακρόασης, την ανάκληση των διοικητικών πράξεων, την ευθύνη δημόσιου νπ, καθώς και για την άσκηση των ένδικων βοηθημάτων. Επίσης είναι δυνατόν μια επωφελής για τον αποδέκτη διοικητική πράξη να περιέχει όρους που την καθιστούν δυσμενή για αυτόν και επωφελή για τρίτους.

³ Η δυνατότητα άσκησης ένδικων βοηθημάτων κατά του κύρους του τίτλου δεν αίρει τον εκτελεστό χαρακτήρα του (ΣτΕ)

Θετικές: οι ΑΔΠ με τις οποίες γίνονται δεκτά τα αιτήματα των διοικουμένων ή εγκρίνονται αποφάσεις άλλων δημοσίων νομικών προσώπων.

Αρνητικές: οι ΑΔΠ, με τις οποίες απορρίπτονται αιτήματα των διοικουμένων ή δεν εγκρίνονται αποφάσεις άλλων δημοσίων νομικών προσώπων.

Τόσο οι θετικές όσο και οι αρνητικές πράξεις μπορούν να είναι ρητές ή σιωπηρές.

Σιωπηρές: προκύπτει από την παράλειψη του διοικητικού οργάνου βάσει ενός ειδικού κανόνα δικαίου να εκδώσει ορισμένη διοικητική πράξη μέσα σε καθοριζόμενη ανατρεπτική προθεσμία. Ειδική περίπτωση σιωπηρής αρνητικής πράξης είναι η παράλειψη οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας, η οποία θεμελιώνεται όταν συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις:

1. Όταν το διοικητικό όργανο, σύμφωνα με ειδικές διατάξεις έχει την υποχρέωση να εκδώσει τη διοικητική πράξη ή να χορηγήσει πιστοποιητικά, δικαιολογητικά και βεβαιώσεις ή να επιτρέψει στον ενδιαφερόμενο να λάβει γνώση διοικητικών εγγράφων με χορήγηση αντιγράφων
2. Υποβλήθηκε αίτηση από τον διοικούμενο στο αρμόδιο διοικητικό όργανο
3. Ο αιτών νομιμοποιείται για την υποβολή της αίτησης.
4. Πέρασε άπρακτη η προθεσμία που καθορίζουν οι σχετικές διατάξεις για την έκδοση της πράξης ή αν δεν υπάρχουν τέτοιες, τρίμηνη προθεσμία. ***η προθεσμία αυτή είναι στοιχείο της παράλειψης οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας και όχι διαδικαστική προϋπόθεση του παραδεκτού της αίτησης ακυρώσεως.***

Περιπτώσιολογία βάσει νομολογίας του ΣτΕ

- ο Δεν αποτελεί παράλειψη οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας η παράλειψη του διοικητικού οργάνου να αποφανθεί επί απλής ή ειδικής ή ενδικοφανούς προσφυγής => **συνιστά σιωπηρή απόρριψη**
- ο Εάν συναρμόδια για την έκδοση της πράξης είναι περισσότερα διοικητικά όργανα, η προθεσμία για την έκδοση της πράξης κινείται από την υποβολή της σχετικής αίτησης σε οποιοδήποτε συναρμόδιο όργανο βάσει της αρχής της ενότητας της Δ.
- ο Εάν η αίτηση υποβλήθηκε σε αναρμόδια αρχή, η αρχή αυτή έχει **καθήκον να την διαβιβάσει** προς την αρμόδια υπηρεσία. Στις περιπτώσεις αυτές η προθεσμία αρχίζει αφότου η αίτηση περιέλθει στο αρμόδιο όργανο ή στα συναρμόδια όργανα.
- ο Εάν για την έκδοση της πράξης απαιτείται, εκτός από την αίτηση, και η υποβολή ορισμένων **δικαιολογητικών** σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία, η προθεσμία για την έκδοση της πράξης όχι από την ημερομηνία υποβολής της αίτησης αλλά από την υποβολή των απαραίτητων δικαιολογητικών.
- ο Στις περιπτώσεις που απαιτείται ειδική έρευνα, η οποία δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί εντός του τριμήνου πρέπει να θεωρηθεί ότι παρέχεται εύλογος χρόνος πέραν του τριμήνου για την έκδοση της πράξης.
- ο Εάν μετά την παρέλευση της προθεσμίας η αρμόδια αρχή ζητήσει την υποβολή συμπληρωματικών στοιχείων, η παράλειψη που συντελέστηκε δεν αίρεται. Δεν ασκεί επιρροή το γεγονός ότι η πάροδος της προθεσμίας οφείλεται σε εσωτερική αλληλογραφία της Δ.
- ο Συντελείται παράλειψη οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας και στην περίπτωση της σύνθετης διοικητικής ενέργειας, όταν το διοικητικό όργανο δεν εκδίδει την επόμενη πράξη που οφείλει να εκδώσει (σύμφωνα με τις διατάξεις) μέσα σε ορισμένη προθεσμία, καθώς και στην περίπτωση που το διοικητικό όργανο δεν εκδίδει αυτεπαγγέλτως ως οφείλει, ορισμένη διοικητική πράξη μέσα σε ορισμένη προθεσμία μετά την επέλευση ενός γεγονότος, ανεξάρτητα από την σχετική αίτηση.

- Στην περίπτωση του διαγωνισμού για την πρόσληψη δημοσίων υπαλλήλων, η παράλειψη της εγγραφής επιτυχόντως υποψηφίου στους πίνακες επιτυχίες, συντελείται κατά την ημερομηνία δημοσίευσης των πινάκων

Κανονιστική Πράξη	Ατομική Πράξη
Γενική και αφηρημένη ρύθμιση, η οποία συνιστά νόμο κατά την ουσιαστική έννοια. Όταν λέμε γενική εννοούμε ότι δεν απευθύνεται σε πρόσωπα που είναι εκ των προτέρων γνωστά και συγκεκριμένα, αλλά σε έναν κύκλο προσώπων απροσδιορίστων κατά ταυτότητα και αριθμό που προσδιορίζεται κατά γένος. Ο τοπικός και χρονικός προσδιορισμός είναι αδιάφορος.	Ειδική και συγκεκριμένη ρύθμιση μιας έννομης κατάστασης ενός προσώπου ή μιας πλειάδας συγκεκριμένων περιπτώσεων. ΑΔΠ είναι όταν επ'αφορμή μιας συγκεκριμένης περίπτωσης, η Δ επιβάλλει μια μοναδική και συγκεκριμένη έννομη κατάσταση.
Δεν απαιτείται αιτιολογία, επιβάλλεται όμως η νομοτεχνική επεξεργασία των διαταγμάτων κανονιστικού χαρακτήρα από το ΣτΕ. Κατ'εξαιρέση το ΣτΕ απαιτεί αιτιολογία όταν 1) την απαιτεί ο νόμος, 2) περιορίζεται σημαντικά το δικαίωμα δόμησης 3) υπάρχει απόκλιση μεταξύ εκδίδοντος οργάνου και αρμόδιου οργάνου για την έκδοση της πράξης, 4) ο νόμος τάσσει προϋποθέσεις για την δυνατότητα έκδοσης της πράξης. Τότε πρέπει να προκύπτουν από τον φάκελο οι λόγοι που συνηγόρησαν υπέρ της έκδοσης.	Οι κανονιστικές πράξεις πρέπει να περιέχουν σαφή, ειδική και επαρκή αιτιολογία
Δεν υπάρχει δικαίωμα προηγούμενης ακρόασης	Υπάρχει δικαίωμα προηγούμενης ακρόασης = πριν την έκδοση δυσμενών ατομικών πράξεων οφείλουν να καλούν τους ενδιαφερόμενους διοικουμένους να εκφράσουν τις απόψεις τους εγγράφως ή προφορικά.
Παράλειψη δημοσίευσης συνεπάγεται ανυπαρξία	Παράλειψη δημοσίευσης δεν θίγει το υποστατό της
Συστατικός τύπος των κανονιστικών πράξεων είναι η δημοσίευση τους στο ΦΕΚ	Τελειούνται με την υπογραφή και τη χρονολόγησή τους. Μόνο για όσες είναι κατά το νόμο δημοσιευτέες απαιτείται δημοσίευση καθώς και για τις γενικές ατομικές μαζί με τα διαγράμματα που συνήθως τις συνοδεύουν
Ανακαλείται ελεύθερα για το μέλλον	Ανακαλείται ελεύθερα αναδρομικά
Ελέγχονται μόνο για την τήρηση των ορίων της νομοθετικής εξουσιοδότησης	Ελέγχονται και για την καλή χρήση της διακριτικής ευχέρειας
Η προθεσμία προσβολής τους με αίτηση ακυρώσεως ξεκινά από την δημοσίευση. Μετά την παρέλευση της προθεσμίας, μπορεί να προβληθεί μόνο κατ' ένσταση επ' ευκαιρία προσβολής μιας πράξης που ερείδεται σε αυτήν. Προσβάλλονται με αίτηση ακυρώσεως αποκλειστικώς ενώπιον του ΣτΕ	Η προθεσμία προσβολής τους με αίτηση ακυρώσεως ξεκινά από την κοινοποίηση/γνώση. Με την παρέλευση της προθεσμίας ισχυροποιούνται και δεν προσβάλλονται ούτε ευθέως ούτε παρεμπιπτόντως (πλήρες τεκμήριο νομιμότητας)
Έχουν άμεση ισχύ αλλά συνήθως δεν έχουν άμεσες έννομες συνέπειες για τους διοικουμένους.	Η απρόσωπη ρύθμιση που περιέχει η κανονιστική πράξη, συνήθως εξειδικεύεται και εφαρμόζεται μέσω των ατομικών πράξεων που θα εκδοθούν βάσει αυτής.

Στο κείμενο των κανονιστικών πράξεων σε ιδιαίτερο ακροτελεύτιο άρθρο ή στο προοίμιο, αναγράφεται υποχρεωτικά η αντίστοιχη πίστωση στον προϋπολογισμό του κράτους, αν βεβαίως από τη ρύθμιση συνεπάγονται κάθε είδους δαπάνες σε βάρος του δημοσίου. Η αναγραφή αυτή αποτελεί ουσιώδη τύπο της πράξης και αν παραλείπεται δεν δημοσιεύεται στο ΦΕΚ.

Προέλευση από Διοικητικό Όργανο

Τα διοικητικά όργανα είναι ενσωματωμένα και ανήκουν στο νομικό πρόσωπο του Κράτους και στα άλλα δημόσια νομικά πρόσωπα που απαρτίζουν τη Δημόσια Διοίκηση. Τα όργανα αποτελούνται από φυσικά πρόσωπα που συνδέονται με το δημόσιο νομικό πρόσωπο με μια ειδική νομική σχέση, η οποία έχει προαιρετικό (δήλωση βουλήσεως φπ, εκλογή, σύμβαση) ή υποχρεωτικό (η σχέση ιδρύεται κατευθείαν από το νόμο ανεξάρτητα από τη βούληση του προσώπου) χαρακτήρα.

Όργανα με τη στενή έννοια: κατά την άσκηση της αρμοδιότητάς τους δηλώνουν τη βούληση του νομικού προσώπου με τη διενέργεια νομικών πράξεων (μονομερών ή συμβατικών). Μόνο αυτά έχουν χαρακτήρα διοικητικού οργάνου.

Όργανα με την ευρεία έννοια: το πλήθος των φπ, τα οποία έχουν ως καθήκον είτε την προπαρασκευή ή την εκτέλεση των νομικών πράξεων είτε τη διενέργεια υλικών πράξεων για την πραγμάτωση των σκοπών που επιδιώκει κάθε δημόσιο νομικό πρόσωπο. Παίζουν ρόλο για την ευθύνη των δημόσιων νομικών προσώπων.

Η σύσταση του διοικητικού οργάνου πρέπει να προβλέπεται ρητά από διάταξη του Σ ή νομοθετικής πράξης ή διοικητικής κανονιστικής πράξης που έχει εκδοθεί βάσει νομοθετικής εξουσιοδότησης. Οι διατάξεις πρέπει να καθορίζουν τις προϋποθέσεις με τις οποίες ορισμένο φυσικό πρόσωπο καθίσταται διοικητικό όργανο με εκλογή ή διορισμό αλλά και την αρμοδιότητα του οργάνου.

Διακρίσεις των Διοικητικών Οργάνων

Με κριτήριο των αριθμό των προσώπων που τα αποτελούν	Μονοπρόσωπα/ Μονομελή και Συλλογικά
Με κριτήριο τον χαρακτήρα της αρμοδιότητάς τους	Αποφασιστικά και Γνωμοδοτικά*
Με κριτήριο την εδαφική περιοχή στην οποία μπορούν να ασκήσουν την καθ' ύλην αρμοδιότητά τους.	Κεντρικά και Περιφερειακά
Με κριτήριο την έκταση της καθ' ύλην αρμοδιότητάς τους	Γενικής και Ειδικής Αρμοδιότητας
Κρατικά (=ανήκουν στο νπ του Κράτους)	Όργανα ΟΤΑ και ΝΠΔΔ (=δημόσια νομικά πρόσωπα ειδικών σκοπών)
Άμεσα (=η αρμοδιότητά τους ορίζεται απευθείας από το νταγμα) πχ ΠτΔ, Κυβέρνηση, Πρωθυπουργός, Υπουργοί η διάκριση αφορά μόνο τα κρατικά όργανα	Έμμεσα
Πρωτεύοντα (=όταν η αρμοδιότητά τους για τη δήλωση της ησης του δημοσίου νπ στο οποίο ανήκουν πηγάζει απευθείας από τις σχετικές διατάξεις)	Περύοντα (= όταν για τον καθορισμό της αρμοδιότητάς απαιτείται και πράξη άλλου πρωτεύοντος οργάνου)

*Στην περίπτωση που η γνωμοδότηση προβλέπεται ως σύμφωνη, εάν είναι αρνητική το όργανο καθίσταται αποφασιστικό. Επίσης είναι αποφασιστικό όταν έχει αρμοδιότητα να διατυπώσει «υποχρεωτική γνωμοδότηση».

Νόμιμη Υπόσταση του Οργάνου

Το μονομελές διοικητικό όργανο για να είναι ικανό να εκδώσει τη διοικητική πράξη, πρέπει να έχει **νόμιμη υπόσταση**, δηλαδή πρέπει να έχουν τηρηθεί όλες οι προϋποθέσεις που προβλέπουν οι κανόνες δικαίου με τις οποίες το φυσικό πρόσωπο που αποτελεί το όργανο αποκτά την ιδιότητα του διοικητικού οργάνου.

Για να λάβει νόμιμη υπόσταση το όργανο πρέπει να μεσολαβήσει ειδική πράξη **είτε εκλογής ή επικύρωσή της είτε διορισμός του προσώπου που το αποτελεί.**

Το όργανο **δεν** έχει νόμιμη υπόσταση όταν:

- Δεν υπάρχει τέτοια πράξη
- Η πράξη είναι ανυπόστατη, διότι εκδόθηκε κατά παράβαση της κατά κλάδον αρμοδιότητας ή έπρεπε να δημοσιευθεί και τελικά δεν δημοσιεύθηκε.

Οι πράξεις του προσώπου που εμφανίστηκαν ως διοικητικό όργανο χωρίς να λάβει νόμιμη υπόσταση δεν έχουν χαρακτήρα διοικητικής πράξης αλλά είναι **ανύπαρκτες / ανυπόστατες**.

Η νόμιμη υπόσταση του διοικητικού οργάνου διαρκεί έως την ανάκληση ή την ακύρωση ή γενικά την παύση ισχύος της εκλογής ή διορισμού του προσώπου που το αποτελεί ή έως τη λήξη της θητείας του. Πράξεις που εκδίδονται μετά τη λήξη της νόμιμης υπόστασης του οργάνου ή με συμμετοχή του οργάνου αυτού πάσχουν από ακυρότητα. Για παράδειγμα, αν ο υπουργός που έχει προσυπογράψει διάταγμα παραιτηθεί πριν τη δημοσίευσή του, το διάταγμα πάσχει από ακυρότητα εκτός εάν ο διάδοχος υπουργός προσυπογράψει και αυτός το διάταγμα.

De facto διοικητικό όργανο

Όταν η πράξη διορισμού ή εκλογής του προσώπου που αποτελεί το διοικητικό όργανο υπάρχει και είναι παράνομη αλλά δημιουργεί αντικειμενική επίφαση νομιμότητας. Επίφαση νομιμότητας υπάρχει όταν με τις συνθήκες που ασκούσε τα καθήκοντά του το εν λόγω όργανο, ο καλόπιστος και σφύρων διοικούμενος μπορούσε εύλογα να θεωρήσει ότι το πρόσωπο αυτό είχε νόμιμα την ιδιότητα του διοικητικού οργάνου.

Συνεπώς, οι πράξεις του de facto οργάνου είναι έγκυρες, εάν δεν πάσχουν από ακυρότητα για άλλο λόγο.

Η αρμοδιότητα των διοικητικών οργάνων

Αρμοδιότητα: είναι η ικανότητα του διοικητικού οργάνου είτε να θεσπίζει κανόνες δικαίου με μονομερείς πράξεις ή συμβάσεις είτε να συμβάλει στη θέσπιση τέτοιων κανόνων είτε να προβαίνει σε υλικές ενέργειες.

- ο **Καθ' ύλην αρμοδιότητα**: καθορισμός του αντικειμένου της δραστηριότητας του διοικητικού οργάνου. Πρώτη οριοθέτηση της καθ' ύλην αρμοδιότητας είναι η διάκριση τους σε κρατικά, ΟΤΑ, όργανα διάφορων δημόσιων νομικών προσώπων ειδικών σκοπών. Χαρακτηριστικές διατάξεις που καθορίζουν την εξειδικευμένη καθ' ύλην αρμοδιότητα είναι οι διατάξεις του οργανισμού κάθε υπουργείου.
- ο **Κατά τόπο αρμοδιότητα**: καθορισμός μιας εδαφικής περιοχής, μέσα στην οποία το διοικητικό όργανο ασκεί την καθ' ύλην αρμοδιότητα του.
- ο **Αποφασιστική**: όταν παρέχει στο δ.ο την ικανότητα να εκδώσει διοικητική πράξη μόνο του ή με την σύμπραξη άλλων δ.ο
- ο **Γνωμοδοτική / συμβουλευτική**: όταν παρέχει στο δ.ο την ικανότητα να διατυπώσει γνώμη ή πρόταση, αν η διοικητική πράξη, την οποία μπορεί ή οφείλει να εκδώσει το όργανο που έχει την αποφασιστική αρμοδιότητα, είναι σκόπιμη ή νόμιμη καθώς επίσης και όταν διατυπώνει προτάσεις. *Εκτός αν υπάρχει αντίθετη νομοθετική διάταξη, το αποφασίζον όργανο πρέπει να είναι διαφορετικό από το γνωμοδοτικό και να μην μετέχει στη δράση*

του. Το γνωμοδοτικό όργανο διατυπώνει εγγράφως είτε γνωμοδοτήσεις είτε προτάσεις, που μπορεί να είναι θετικές ή αρνητικές.

Όταν οι διατάξεις προβλέπουν ότι για την έκδοση μιας διοικητικής πράξης χρειάζεται γνώμη ή πρόταση άλλου οργάνου, το όργανο που έχει την αποφασιστική αρμοδιότητα οφείλει **πριν** από την έκδοσή της διοικητικής πράξης να τις λάβει υπόψη του. Αν για την έκδοση απαιτείται απλή γνώμη δεν απαιτείται και για την τροποποίησή της.

Η γνώμη διατυπώνεται γραπτώς ύστερα από ερώτημα του οργάνου που έχει αποφασιστική αρμοδιότητα και διακρίνεται σε:

- α) **απλή** – όταν το όργανο που έχει την αποφασιστική αρμοδιότητα δεν δεσμεύεται από αυτήν⁴
- β) **σύμφωνη** – όταν δεσμεύει το όργανο που αποφασίζει με την έννοια ότι το αποφασίζον όργανο μπορεί είτε να εκδώσει την πράξη σύμφωνα με τη γνώμη είτε με ειδική αιτιολογία να μην εκδώσει την πράξη εάν δεν αποδέχεται τη γνώμη.

Το αν μια γνώμη είναι απλή ή σύμφωνη ορίζεται από το νόμο.

Η **αρνητική σύμφωνη γνώμη**, εφόσον δεν ακολουθήσει η πράξη του αποφασίζοντος οργάνου, **έχει εκτελεστικό χαρακτήρα**⁵ και επομένως εμποδίζει το όργανο που έχει αποφασιστική αρμοδιότητα να εκδώσει θετική πράξη ή το υποχρεώνει στην έκδοση αρνητικής. Αντίθετα, **η απλή και θετική σύμφωνη γνώμη ή πρόταση είναι προπαρασκευαστικές πράξεις** σε σχέση με την πράξη του αποφασίζοντος οργάνου και δεν έχουν εκτελεστικότητα.

Πριν περατωθεί η διοικητική ενέργεια (πριν από την έκδοση της πράξης) το γνωμοδοτικό όργανο μπορεί ελεύθερα να επανέλθει και να μεταβάλει τη γνώμη με αιτιολόγηση εκτός αν διατύπωσε αρνητική σύμφωνη γνώμη.

- ο **Πρόταση**: υποβάλλεται με **προτοβουλία** του γνωμοδοτικού οργάνου (**προσοχή: η γνώμη διατυπώνεται ύστερα από ερώτημα του οργάνου που έχει την αποφασιστική αρμοδιότητα.**) Το γνωμοδοτικό όργανο μπορεί να μεταβάλει ή και να ανακαλέσει αιτιολογημένα την πρόταση του και το αποφασίζον όργανο δεν μπορεί να εκδώσει τη διοικητική πράξη εάν δεν υποβληθεί η πρόταση. Μπορεί όμως να την αποκρούσει με ειδική αιτιολογία, οπότε απέχει από την έκδοση της πράξης χωρίς αυτό να αποτελεί παράλειψη ή άρνηση οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας. Στην περίπτωση που το αποφασίζον όργανο δεχτεί την πρόταση, δεν μπορεί να την τροποποιήσει έτσι ώστε τελικά να εκδοθεί πράξη διαφορετική από την πρόταση, εκτός αν υπάρχει ρητή αντίθετη διάταξη που να επιτρέπει την τροποποίηση. **Η πρόταση είναι προπαρασκευαστική πράξη εκτός αν είναι αρνητική οπότε και παράγει εκτελεστικότητα.**
- ο **Υποχρεωτική γνωμοδότηση**: αποτελεί αυτοτελή διοικητική πράξη. Εκδίδεται από όργανο που έχει αποφασιστική αρμοδιότητα και υποχρεώνει άλλο όργανο να εκδώσει στη συνέχεια άλλη διοικητική πράξη του ίδιου περιεχομένου. Ουσιαστικά πρόκειται για στάδιο της σύνθετης διοικητικής ενέργειας. Όταν ορισμένη διάταξη ορίζει ότι η διοικητική πράξη εκδίδεται ύστερα από απόφαση ενός συλλογικού οργάνου, η απόφαση αυτή συνιστά υποχρεωτική γνωμοδότηση δηλ μια από τις διοικητικές πράξεις της σύνθετης διοικητικής ενέργειας.

⁴ Με την έννοια ότι μπορεί να αποφασίσει και διαφορετικά. Σε περίπτωση απλής γνώμης, το αποφασίζον όργανο μπορεί να αναπέμψει την υπόθεση στο γνωμοδοτικό για νέα έρευνα με αιτιολογημένη πράξη του που αναφέρει και τις πλημμέλειες που παρατηρήθηκαν στη γνωμοδότηση.

⁵ Μπορεί να προσβληθεί με αίτηση ακυρώσεως

- **Αποκλειστική:** όταν οι σχετικές διατάξεις προβλέπουν ως φορέα της ένα και μόνο διοικητικό όργανο
- **Συλλογική:** όταν οι διατάξεις προβλέπουν ότι για την έκδοση της ίδιας πράξης απαιτείται η δήλωση της βούλησης περισσότερων από ένα διοικητικών οργάνων, που έχουν αποφασιστική αρμοδιότητα. Φορέας είναι ένα σύνθετο όργανο που αποτελείται από περισσότερα αυτοτελή διοικητικά όργανα. Προσοχή δεν πρέπει να γίνεται σύγχυση της συλλογικής αρμοδιότητας με την αρμοδιότητα ενός συλλογικού οργάνου. Πχ όταν 3 υπουργοί ενεργώντας από κοινού εκδίδουν κοινή υπουργική απόφαση, υπάρχει συλλογική αρμοδιότητα. Αντίθετα, όταν οι ίδιοι υπουργοί αποτελούν επιτροπή, υπάρχει συλλογικό όργανο. Το συλλογικό όργανο αντίστοιχα μπορεί να έχει αποκλειστική ή συλλογική αρμοδιότητα

Μεταβίβαση της αρμοδιότητας

Η μεταβίβαση μπορεί να γίνει με έκδοση διοικητικής πράξης κανονιστικού χαρακτήρα από το όργανο που μεταβιβάζει ή και απευθείας με ειδική διάταξη. Αν μεταβιβαστεί η αρμοδιότητα, το όργανο προς το οποίο γίνεται η μεταβίβαση είναι αποκλειστικώς αρμόδιο για την άσκηση της και το όργανο που τη μεταβίβασε δεν μπορεί να ασκήσει παράλληλα αρμοδιότητα σε συγκεκριμένη περίπτωση εκτός αν υπάρχει ρητή σχετική διάταξη. Συνεπώς, οι πράξεις στου οργάνου στο οποίο έγινε η μεταβίβαση είναι πράξεις του ιδίου.

Εξουσιοδότηση υπογραφής: παροχή εξουσιοδότησης από ένα όργανο σε ένα άλλο συνήθως υφιστάμενό του, να υπογράψει αντ' αυτού και με εντολή του ορισμένες πράξεις. Οι πράξεις αυτές αν και φέρουν την υπογραφή του εξουσιοδοτούμενου οργάνου, θεωρούνται πράξεις του εξουσιοδοτούντος. Η πράξη με την οποία παρέχεται η εξουσιοδότηση υπογραφής είναι κανονιστικού χαρακτήρα. Παράλληλα, δεν αποκλείεται τις πράξεις που θα μπορούσε να υπογράψει το εξουσιοδοτημένο όργανο, να τις υπογράψει και το όργανο που έδωσε την εξουσιοδότηση.

Αναπλήρωση: εφικτή είναι η αναπλήρωση του προσώπου που συγκροτεί το αρμόδιο μονομελές όργανο, σε περίπτωση απουσίας ή νόμιμου κωλύματός του. Στην περίπτωση της αναπλήρωσης, παρά τη διαφορά των προσώπων, τις αρμοδιότητες θεωρείται ότι ασκεί το ίδιο και όχι άλλο διοικητικό όργανο. Η σχετική πράξη που καθορίζει ποιος ορίζεται αναπληρωτής έχει ατομικό χαρακτήρα.

Χρονικοί Περιορισμοί Αρμοδιότητας

Ενδεικτικός χαρακτήρας προθεσμίας (άρθρο 10 ΚΔΔ/ιας)	διοικητικό όργανο νομίμως εκδίδει τη διοικητική πράξη και μετά την πάροδο της προθεσμίας
Ατομικές Πράξεις & Ενδεικτικές προθεσμίες	ην περίπτωση των ατομικών πράξεων, δεν πρέπει να γίνεται πέρβαση των προθεσμιών πέρα από εύλογα χρονικά όρια
Αποκλειστικές προθεσμίες (άρθρο 10 παρ.5 ΚΔΔ)	Ατομικές δυσμενείς διοικητικές πράξεις
Ανατρεπτική / Αποκλειστική	ά την πάροδο της προθεσμίας το διοικητικό όργανο παύει να έχει αρμοδιότητα και αν τυχόν εκδώσει πράξη αυτή πάσχει από ακυρότητα λόγω αναρμοδιότητας

Είναι δυνατόν με βάση τη νομολογία του ΣτΕ, από το συνδυασμό των διατάξεων να προκύπτει ότι ο χαρακτηρισμός της προθεσμίας ως αποκλειστικής έχει την έννοια έντονης υπόδειξης για ταχεία ενέργεια.

Υπέρβαση της ανατρεπτικής προθεσμίας⁶ συγχωρείται:

⁶ Για τον υπολογισμό των προθεσμιών εφαρμόζονται οι διατάξεις του ΑΚ 241-245

1. Σε περίπτωση που η διοικητική πράξη εμπροθέσμως εκδοθείσα, ακυρώθηκε με δικαστική απόφαση και το διοικητικό όργανο σε συμμόρφωση του προς την δικαστική απόφαση, εκδίδει νέα πράξη του ίδιου περιεχομένου. Τίθεται όμως ως προϋπόθεση ότι η νέα πράξη εκδίδεται μέσα στην ίδια προθεσμία, η οποία απλώς αρχίζει πάλι από την ημερομηνία που θα περιέλθει στην αρμόδια αρχή το αντίγραφο της ακυρωτικής απόφασης.
2. Όταν η υπέρβαση οφείλεται σε ανωτέρα βία ή δικαιολογείται από συγκεκριμένες συνθήκες όπως λόγοι αντικειμενικής αδυναμίας.

Μπορεί να ορίζεται σε ορισμένες διατάξεις ότι η άπρακτη πάροδος της ανατρεπτική προθεσμίας σημαίνει σιωπηρή δήλωση βούλησης του διοικητικού οργάνου.

Δέσμια αρμοδιότητα: όταν το δ.ο, εφόσον διαπιστώσει ότι συντρέχουν οι προβλεπόμενες πραγματικές ή νομικές προϋποθέσεις για την εφαρμογή τους, είναι υποχρεωμένο να εκδώσει διοικητική πράξη που περιέχει ορισμένη ατομική ρύθμιση, την οποία προκαθορίζουν οι κανόνες αυτοί.

Διακριτική ευχέρεια: όταν οι κανόνες που καθορίζουν την αρμοδιότητα δεν προκαθορίζουν ακριβώς την ενέργεια του δ.ο, αλλά του αφήνουν ελευθερία δράσης.

Πότε η αρμοδιότητα έχει χαρακτήρα διακριτικής ευχέρειας;

1. Όταν το δ.ο μπορεί αλλά δεν έχει υποχρέωση, ενόψει των υφιστάμενων συνθηκών να εκδώσει τη διοικητική πράξη.
2. Πρέπει να εκδώσει την πράξη, μπορεί όμως να καθορίζει κατά την κρίση του το χρονικό σημείο έκδοσης της
3. Μπορεί να επιλέξει μεταξύ περισσότερων ρυθμίσεων, τις οποίες επιτρέπει η εφαρμογή των διατάξεων αυτών.

Η διακριτική ευχέρεια δεν πρέπει να συγχέεται με την ερμηνεία των διατάξεων που εφαρμόζει το διοικητικό όργανο με την έκδοση της διοικητικής πράξης. Εάν αμφισβητηθεί η ερμηνεία του δ.ο , τελικά δίνεται από το αρμόδιο δικαστήριο.

Η διακριτική ευχέρεια δεν πρέπει να συγχέεται με την απλή διαπίστωση της συνδρομής των πραγματικών ή νομικών καταστάσεων, που συνιστούν τις νόμιμες προϋποθέσεις για την έκδοση της διοικητικής πράξης. Η διαπίστωση πάντως της συνδρομής των νόμιμων προϋποθέσεων είναι αναγκαία και για την άσκηση της δέσμιας αρμοδιότητας.

Τεκμήριο υπέρ διακριτικής ευχέρειας: όπου από τις σχετικές διατάξεις δεν προκύπτει σαφώς επιτακτική υποχρέωση του διοικητικού οργάνου για την έκδοση διοικητικής πράξης συγκεκριμένου περιεχομένου, πρέπει να γίνει σε περίπτωση αμφιβολίας δεκτό ότι η αρμοδιότητα έχει χαρακτήρα διακριτικής ευχέρειας.

Αυτοδέσμευση της Διοίκησης; Η Δ μπορεί να αυτοδεσμευθεί και να υποβάλει οικειοθελώς την άσκηση της διακριτικής ευχέρειας, η οποία της παρέχεται, σε τύπους και δεσμεύσεις, βάσει αντικειμενικών κριτηρίων, που δεν επιβάλλονται ούτε απαγορεύονται από το νόμο. Η αυτοδέσμευση όμως αυτή πρέπει να εξαγγέλλεται αμέσως και πριν από την άσκηση της διακριτικής ευχέρειας, ώστε οι διοικούμενοι να γνωρίζουν τη διαδικασία και τα κριτήρια.

Η άρνηση από τα όργανα του Δημοσίου ή των ΟΤΑ ή ΝΠΔΔ να γνωστοποιήσουν τα έγγραφα έχει χαρακτήρα διοικητικής πράξης που μπορεί να προσβληθεί με αίτηση ακυρώσεως ενώ μπορεί να θεμελιωθεί και ευθύνη βάσει των άρθρων 105 και 106 ΕισΝΑΚ. Η δε άρνηση, όταν είναι ρητή, πρέπει να περιέχει αιτιολογία και να γνωστοποιείται στον διοικούμενο μέσα σε 20 ημέρες από την υποβολή της αίτησης του. Εάν περάσει άπρακτη η προθεσμία αυτή, η διοικητική πράξη της άρνησης είναι σιωπηρή.

Διαδικασία έκδοσης

Σύνθετη διοικητική ενέργεια: υπάρχει, όταν οι σχετικές διατάξεις ορίζουν ότι για την επέλευση του τελικού εννόμου αποτελέσματος απαιτούνται περισσότερες διαδοχικές διοικητικές πράξεις, η έκδοση κάθε μιας από τις οποίες είναι προϋπόθεση για την έκδοση της επόμενης. Η δε τελευταία ενσωματώνει όλες τις προηγούμενες, οι οποίες αποβάλλουν την αυτοτέλειά τους. Κάθε μία από τις πράξεις που την αποτελούν εκδίδεται με ιδιαίτερη διαδικασία.

Νομολογία ΣτΕ:

- Η σύνθετη διοικητική ενέργεια προϋποθέτει την έκδοση 2 τουλάχιστον διαδοχικών διοικητικών πράξεων, για να επέλθει το σκοπούμενο αποτέλεσμα.
- Η τελική πράξη πάσχει από ακυρότητα αν εκδοθεί πρόωρα, πριν από την έκδοση των πράξεων που πρέπει να προηγηθούν.
- Το κύρος κάθε πράξης επηρεάζει μόνο το κύρος των πράξεων που την ακολουθούν. Κάθε πράξη μπορεί να προσβληθεί πριν από την ενσωμάτωσή της στην τελική. Μαζί με την τελική συμπεριλαμβάνονται και εκείνες που έχουν προηγηθεί.
- Σε περίπτωση ανάκλησης ή ακύρωσης μιας ενδιάμεσης πράξης, η ενέργεια επαναλαμβάνεται όχι ολόκληρη, αλλά από την πράξη που ακυρώθηκε.

Από τη σύνθετη διοικητική ενέργεια πρέπει να διακρίνεται η περίπτωση που η έκδοση μιας ατομικής διοικητικής πράξης είναι συνέπεια μιας προηγούμενης, συνήθως σωρευτικής ατομικής πράξης, η οποία δεν χάνει την αυτοτέλειά της και μπορεί να προσβληθεί ιδιαιτέρως με αίτηση ακυρώσεως ή ως συναφής.

Συμμετοχή των διοικουμένων

Η συμμετοχή των διοικουμένων είναι μέθοδος εκδημοκρατισμού των μέσων άσκησης των δραστηριοτήτων της Δημόσιας Διοίκησης και προβλέπεται από τις σχετικές διατάξεις ως έμμεση ή άμεση.

Έμμεση Συμμετοχή: όταν η βούληση των διοικουμένων δεν διατυπώνεται απευθείας από κάθε ενδιαφερόμενο πρόσωπο, αλλά από πρόσωπα που θεωρούνται εκπρόσωποι των ενδιαφερομένων. Οι κυριότερες μορφές είναι:

- Ο διορισμός προσώπων ως μελών συλλογικών διοικητικών οργάνων, με αποφασιστική ή συμβουλευτική αρμοδιότητα, που υποδεικνύονται από ΟΤΑ ή δημοσίους συλλόγους ή και από ιδιωτικά σωματεία ή άλλα νπ ή εκλέγονται απευθείας από τους ενδιαφερομένους.
- Η διατύπωση γνώμης ή πρότασης σχετικά με σχέδια κανονιστικών ή και ατομικών πράξεων από συλλογικά όργανα, τα μέλη των οποίων αντιπροσωπεύουν εμμέσως ορισμένες κατηγορίες διοικουμένων όπως είναι το δημοτικό και το περιφερειακό συμβούλιο

Άμεση Συμμετοχή: όταν οι διοικούμενοι έχουν τη δυνατότητα να διατυπώσουν απευθείας τη βούλησή τους προς το διοικητικό όργανο. Οι κυριότερες μορφές είναι:

- Η υποβολή αίτησης προς το διοικητικό όργανο για την έκδοση κανονιστικής ή ατομικής διοικητικής πράξης, όταν η αρμοδιότητα του δ.ο έχει χαρακτήρα διακριτικής ευχέρειας, δεδομένου ότι τα προτεινόμενα από τους ενδιαφερομένους επιχειρήματα επηρεάζουν το σχηματισμό της βούλησης του δ.ο
- Η άσκηση του δικαιώματος προηγούμενης ακρόασης

- Η δυνατότητα υποβολής παρατηρήσεων σε σχέδια πράξεων⁷
- Η συμμετοχή σε δημόσια συζήτηση που προκαλεί και οργανώνει το διοικητικό όργανο σχετικά με σχέδιο συγκεκριμένης πράξης ή πρότασης
- Η διενέργεια δημοψηφίσματος συμβουλευτικού χαρακτήρα πριν από τη ρύθμιση ενός συγκεκριμένου θέματος με διοικητική πράξη. Στο πλαίσιο όμως της ελληνικής έννομης τάξης όπου η εξουσία ασκείται από τα διοικητικά όργανα, δεν επιτρέπεται η νομοθετική πρόβλεψη αποφασιστικού δημοψηφίσματος για την έκδοση διοικητικής πράξης.

Το δικαίωμα προηγούμενης ακρόασης

Συνίσταται στη δυνατότητα του διοικουμένου, πριν από την έκδοση δυσμενούς για αυτόν ατομικής διοικητικής πράξης, να διατυπώσει τις απόψεις του, με συγκεκριμένους ισχυρισμούς κυρίως επί του πραγματικού της υπόθεσης ύστερα από σχετική κλήση του από το δ.ο.

Με τη νομολογία του το ΣτΕ οριοθέτησε το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 20 παρ. 2 Συντάγματος σχετικά με το δικαίωμα της προηγούμενης ακρόασης:

- Έχει διαμορφωθεί ο κανόνας ότι η προηγούμενη ακρόαση του διοικουμένου είναι αναγκαία στην περίπτωση των **ατομικών διοικητικών πράξεων**, οι οποίες εκδίδονται **αυτεπαγγέλτως** και περιέχουν ρύθμιση, η οποία συνδέεται με την **υποκειμενική συμπεριφορά** του ενδιαφερομένου και επιφέρει **θετική βλάβη** στα δικαιώματα ή τα έννομα συμφέροντά του.
- Δεν απαιτείται προηγούμενη ακρόαση σε περίπτωση ατομικών διοικητικών, **όταν η κρίση του δ.ο για τη συνδρομή των νόμιμων προϋποθέσεων της έκδοσης της δυσμενούς ατομικής διοικητικής πράξης στηρίζεται σε αντικειμενικά δεδομένα ή εκδίδεται κατά δέσμια αρμοδιότητα προς διαπίστωση αυτοδικαίως επερχόμενης έννομης κατάστασης**. **Παράδειγμα:** κήρυξη απαλλοτρίωσης ή χαρακτηρισμού ενός οικήματος ως διατηρητέου λόγω της παραδοσιακής του μορφής. **Ωστόσο**, η πράξη επιβολής προστίμου μετά από διαπίστωση αντικειμενικών δεδομένων, εφόσον η σχετική διάταξη καταλείπει περιθώρια για την επιμέτρηση του προστίμου, είναι αναγκαία η προηγούμενη ακρόαση
- Η διαδικασία της προηγούμενης ακρόασης **δεν έχει εφαρμογή για την έκδοση κανονιστικών πράξεων**. Σε ορισμένες περιπτώσεις ο εξουσιοδοτικός νόμος προβλέπει τη λήψη υπόψη γνώμης ή πρότασης ορισμένων φορέων ως ουσιώδη τύπο για την έκδοση της πράξης.
- Η υποχρέωση για την προηγούμενη ακρόαση του ενδιαφερομένου **δεν αναιρείται σε περιπτώσεις που κατά της πράξης προβλέπεται η δυνατότητα άσκησης διοικητικής προσφυγής**. Ο κανόνας αυτός δεν ισχύει στο δίκαιο των διοικητικών συμβάσεων.
- Προηγούμενη κλήση του διοικουμένου **δεν απαιτείται, εάν η δυσμενής πράξη εκδίδεται ύστερα από αίτησή του**, εκτός εάν η ακρόαση προβλέπεται ρητά από τις σχετικές διατάξεις ή συνάγεται από αυτές. Για παράδειγμα: δεν απαιτείται προηγούμενη ακρόαση, όταν η πράξη απορρίπτει αίτηση του ενδιαφερομένου για την αναγνώριση ενός δικαιώματός

⁷ Παράδειγμα: το σχέδιο πόλης πριν από την έγκρισή του εκτίθεται στο δημαρχείο για 15 ημέρες, το δε κοινό ειδοποιείται ύστερα από σχετική πρόσκληση του δημάρχου. Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να λάβουν γνώση του σχεδίου και να υποβάλλουν έγγραφες ενστάσεις στο δήμο.

του.

- Προηγούμενη ακρόαση δεν απαιτείται όταν η διεύθυνση κατοικίας ή διαμονής του διοικουμένου είναι άγνωστη και συνεπώς η κλήση του είναι ανέφικτη
- Η κλήση του διοικουμένου προς ακρόαση είναι έγγραφη, αναφέρει τον τόπο, την ημέρα και την ώρα της ακρόασης και προσδιορίζει το αντικείμενο του μέτρου ή της ενέργειας. Κοινοποιείται δε τουλάχιστον προ πέντε πλήρων ημερών.
- Η παράλειψη της κλήσης του διοικουμένου καλύπτεται, εάν ο διοικούμενος ανέπτυξε τις απόψεις του με υπόμνημα, εφόσον γνώριζε τα στοιχεία του φακέλου της αρμόδιας υπηρεσίας.
- Από την αιτιολογία της πράξης πρέπει να προκύπτει, ότι ο διοικούμενος κλήθηκε να ασκήσει το δικαίωμα της προηγούμενης ακρόασης και ότι το αρμόδιο όργανο έλαβε υπόψη του τις απόψεις του. Για την πληρότητα της αιτιολογίας, χρειάζεται σχολιασμός των ουσιωδών ισχυρισμών του διοικουμένου.
- Εάν υπάρχει άμεσος κίνδυνος που είναι αναγκαίο να αποτραπεί ή επιτακτικό δημόσιο συμφέρον για την άμεση λήψη του μέτρου εις βάρος του διοικουμένου⁸, επιτρέπεται κατ' εξαίρεση η παράλειψη προηγούμενης ακρόασης. Αν όμως η κατάσταση που ρυθμίστηκε με το μέτρο είναι μεταβλητή, η διοικητική αρχή που το έλαβε οφείλει να καλέσει τον διοικούμενο μέσα σε ανατρεπτική προθεσμία 15 ημερών προκειμένου να ασκήσει το δικαίωμα της ακρόασης. Αν η προθεσμία παρέλθει άπρακτη, το μέτρο παύει αυτοδικαίως να ισχύει εφεξής και η διοικητική πράξη που το είχε επιβάλλει καταργείται.

Ο τύπος της διοικητικής πράξης

Έγγραφος τύπος: η διοικητική πράξη πρέπει να είναι έγγραφη καθώς εξασφαλίζει τη σταθερότητα και τη σαφήνεια του περιεχομένου της πράξης του κανόνα, τη βούληση της διοίκησης ενώ καθιστά δυνατό και ευχερέστερο τον δικαστικό έλεγχο της διοικητικής πράξης. Έγγραφες πρέπει να είναι και οι προπαρασκευαστικές πράξεις και ιδιαίτερα οι γνωμοδοτήσεις και οι προτάσεις. Κατ' εξαίρεση, η διοικητική πράξη μπορεί να είναι προφορική εφόσον αποδεικνύεται ότι πραγματικά έγινε η δήλωση βουλήσεως του δ.ο και είναι αναγκαία προς επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού πχ προστασία του διοικουμένου ή άμεση εξυπηρέτηση επιτακτικού και επείγοντος δημοσίου συμφέροντος (αστυνομικές διατάξεις).

Με ρητές διατάξεις προβλέπονται ορισμένες σιωπηρές διοικητικές πράξεις:

- ❖ Η σιωπηρή δήλωση βουλήσεως του διοικητικού οργάνου, που προκύπτει από την πάροδο άπρακτης ανατρεπτικής προθεσμίας
- ❖ Η σιωπηρή άρνηση, που προκύπτει από την παράλειψη μιας οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας ή συνάγεται από τις σχετικές διατάξεις

Χρονολογία & Υπογραφή: Το έγγραφο της διοικητικής πράξης πρέπει να έχει χρονολογία και να φέρει την υπογραφή⁹ του οργάνου που την εκδίδει. Για τις πράξεις συλλογικών οργάνων αρκεί η υπογραφή του προέδρου και του

⁸ Παράδειγμα: οδήγηση σε κατάσταση μέθης – αφαίρεση και απόδοση άδειας διπλώματος.

⁹ Είναι συστατικά στοιχεία και όχι διαδικαστικός τύπος

γραμματέα. Για τις πράξεις που εκδίδονται βάσει συλλογικής αρμοδιότητας, η οποία ασκείται ταυτόχρονα, πρέπει να φέρουν τις υπογραφές όλων των αρμόδιων οργάνων που ενεργούν από κοινού. Εάν οι διατάξεις προβλέπουν προσυπογραφή από άλλο όργανο, αυτή είναι απαραίτητη για να υπάρξει πράξη. Το κείμενο που δεν έχει τις αναγκαίες υπογραφές δεν συνιστά διοικητική πράξη, αλλά σχέδιό της.

Η ατομική διοικητική πράξη πρέπει να αναφέρει τη δυνατότητα άσκησης ειδικής ή ενδικοφανούς προσφυγής, το όργανο που είναι αρμόδιο να την κρίνει, την προθεσμία υποβολής της και τις συνέπειες παράλειψης της άσκησης της.

Η **ημερομηνία** έκδοσης της πράξης είναι αναγκαία, διότι βάσει αυτής κρίνεται το νομικό και πραγματικό καθεστώς που λαμβάνεται υπόψη για την εγκυρότητά της. Η έλλειψη όμως της ημερομηνίας δεν επάγεται ακυρότητα όταν από όλο το περιεχόμενο της πράξης ή τα στοιχεία του φακέλου συνάγεται ότι η πράξη εκδόθηκε μεταξύ δυο συγκεκριμένων ημερομηνιών.

Δημοσίευση: με τη δημοσίευση πρέπει το κείμενο της πράξης να γίνεται προσιτό στο κοινό σε καθένα που ενδιαφέρεται να λάβει γνώση (αρχή της διαφάνειας). Η δημοσίευση γίνεται με την καταχώριση τους στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. **Κάθε κανονιστική πράξη πρέπει να δημοσιεύεται.** Προβλέπεται όμως η μη δημοσίευση κανονιστικών πράξεων, όταν υπάρχει κίνδυνος να προκληθεί βλάβη στην εθνική άμυνα της χώρας (πχ διάρθρωση, σύνθεση και εξοπλισμός των ενόπλων δυνάμεων)

Δημοσιεύονται και **οι ατομικές διοικητικές πράξεις γενικού περιεχομένου μαζί με τα διαγράμματα** που συνήθως τις συνοδεύουν

Δημοσίευση των ατομικών πράξεων επιβάλλεται μόνο όταν προβλέπεται από τις σχετικές διατάξεις ενώ η δημοσίευση μη δημοσιευτέας ατομικής πράξης δεν δημιουργεί νομικό ελάττωμά της.

Αποκλείεται η προσθήκη νέων στοιχείων στη διοικητική πράξη με τον τύπο της διόρθωσης σφαλμάτων, γιατί αυτό συνιστά τροποποίηση της πράξης, η οποία όμως πρέπει να γίνεται κατά τη νόμιμη διαδικασία.

ΠτΔ: 35 παρ. 1 **Σ όλες οι πράξεις του ΠτΔ πρέπει να δημοσιεύονται και να προσυπογράφονται ως αναγκαίες προϋποθέσεις για την ισχύ και την εκτέλεση των πράξεων αυτών.** Εξαιρούνται με την παρ.2 του ίδιου άρθρου ορισμένες πράξεις από την προσυπογραφή όχι όμως από τη δημοσίευση. Η δημοσίευση διαγγεμάτων ορίζεται ρητά στη διάταξη του άρθρου 44 παρ. 3.

Για την έναρξη των προθεσμιών για την παραδεκτή άσκηση αίτησης ακυρώσεως κρίσιμη θεωρείται η πραγματική ημερομηνία κυκλοφορίας του φύλλου της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως, εκτός αν ο ενδιαφερόμενος έχει λάβει επικυρωμένο φωτοαντίγραφο του δοκιμίου.

Η δημοσίευση της πράξης αποτελεί συστατικό στοιχείο της πράξης με αποτέλεσμα χωρίς και έως τη δημοσίευση δεν υπάρχει **διοικητική πράξη αλλά έχουμε ανύπαρκτη ή ανυπόστατη.** Με νεότερο νόμο και στο πλαίσιο της αρχής της φανερής διοίκησης προβλέπεται η ανάρτηση των πράξεων των δ.ο στο διαδίκτυο. Ωστόσο, η ανάρτηση αυτή **δεν υποκαθιστά** τη δημοσίευση ή την κοινοποίηση, ούτε αποτελεί τεκμήριο γνώσης για την εκκίνηση της προθεσμίας άσκησης αίτησης ακυρώσεως.

Το διοικητικό όργανο που εκδίδει τη δημοσιευτέα πράξη πρέπει να έχει αρμοδιότητα για την έκδοσή της, όχι μόνο κατά το χρόνο της υπογραφής της αλλά και κατά το χρόνο της δημοσίευσής της. Δημοσίευση της πράξης χωρίς αυτή να έχει υπογραφεί αποτελεί αθέμιτη ενέργεια του οργάνου που διέταξε τη δημοσίευση και των Υπαλλήλων του Εθνικού Τυπογραφείου, η δε πράξη είναι ανυπόστατη.

Αιτιολογία: η αναφορά των κανόνων δικαίου που ρυθμίζουν την έκδοση της διοικητικής πράξης και της ερμηνείας τους, της διαπίστωσης ότι συντρέχουν οι πραγματικές και νομικές προϋποθέσεις για την έκδοση μιας πράξης. Τα

στοιχεία της αιτιολογίας μπορούν να αφορούν είτε τη νομιμότητα είτε τη σκοπιμότητα της πράξης, όταν εκδίδεται βάσει διακριτικής ευχέρειας.

Ο ΚΔΔ/ιας προβλέπει ότι όλες οι διοικητικές ατομικές πράξεις πρέπει να έχουν αιτιολογία. Πρέπει δε αυτή να υπάρχει έστω και συνοπτικά στο σώμα της πράξης, καθώς η μη αναφορά της αιτιολογίας αποτελεί ελάττωμά της και συνιστά τον λόγο ακυρώσεως «παράλειψη ουσιώδους τύπου». Αντίθετα, στις περιπτώσεις που αυτή δεν επιβάλλεται αρκεί να συνάγεται από τον σχετικό φάκελο.

Οι κανονιστικές πράξεις δεν έχουν ανάγκη αιτιολογίας, εκτός αν απαιτείται ρητά από το νόμο ή προκύπτει σαφώς.

Η αιτιολογία πρέπει να είναι σαφής, ειδική, επαρκής και να ανταποκρίνεται στα στοιχεία του φακέλου.

Βάρος Απόδειξης: για τη συνδρομή των πραγματικών περιστατικών που συνιστούν προϋπόθεση για την έκδοση της πράξης.

Όταν η πράξη εκδίδεται αυτεπαγγέλτως, τα αποδεικτικά στοιχεία συγκεντρώνονται με πρωτοβουλία του αρμόδιου οργάνου. Αντίθετα, όταν την έκδοση ζητεί ο ενδιαφερόμενος, οφείλει ο ίδιος να υποβάλει τα δικαιολογητικά που καθορίζουν οι σχετικές διατάξεις, εκτός αν τα στοιχεία αυτά υπάρχουν στην αρμόδια για την έκδοση της πράξης υπηρεσία.

Έναρξη και διάρκεια ισχύος της διοικητικής πράξης

Η έκδοση της έγγραφης διοικητικής πράξης συντελείται όταν λάβει οριστική μορφή η διατύπωση της βούλησης του δ.ο που έχει αποφασιστική αρμοδιότητα.

Στην περίπτωση των διοικητικών πράξεων που πρέπει να δημοσιευθούν, **η έκδοση συμπίπτει με τη δημοσίευση**. Χωρίς αυτή, οι πράξεις είναι ανυπόστατες. Ωστόσο, τα σφάλματα της δημοσίευσης δεν θίγουν το υποστατό της πράξης. Για τις διοικητικές πράξεις που δεν χρειάζονται δημοσίευση η έκδοση συντελείται με την υπογραφή και τη χρονολόγησή τους.

Οι διοικητικές πράξεις ισχύουν τυπικά από την έκδοσή τους και αν είναι δημοσιευτές από την δημοσίευσή τους εκτός αν η ίδια η πράξη ορίζει προγενέστερο ή μεταγενέστερο χρονικό σημείο έναρξης της ουσιαστικής ισχύος της. Αντίστοιχα, τα έννομα αποτελέσματα των ατομικών πράξεων που δεν χρειάζονται δημοσίευση, αρχίζουν από την ανάρτησή τους στο διαδίκτυο.

Κοινοποίηση: νοείται **στις ατομικές πράξεις μετά την έκδοσή τους**. Αυτή είναι αναγκαία όταν είτε προβλέπεται ρητά είτε σύμφωνα με την αρχή της φανεράς δράσης της Διοίκησης, όταν με την πράξη επιβάλλεται στον διοικούμενο ένα δυσμενές μέτρο, χωρίς αυτός να το γνωρίζει. Στην περίπτωση του δυσμενούς μέτρου, η πράξη δεν μπορεί να αντιταχθεί στον διοικούμενο χωρίς την κοινοποίηση της σε εύλογο χρονικό διάστημα. **Η κοινοποίηση ως μέσο δημοσιότητας δεν αποτελεί συστατικό στοιχείο της πράξης. Ως εκ τούτου, η παράλειψη της κοινοποίησης ή τα τυχόν ελαττώματά της δεν θίγουν το υποστατό της πράξης αλλά τη νομιμότητα της.**

Η ισχύς της διοικητικής πράξης δεν μπορεί να εξαρτηθεί από αναβλητική αίρεση δηλ γεγονός μελλοντικό και αβέβαιο καθώς το δ.ο πρέπει να ασκεί την αρμοδιότητά του ενόψει της πραγματικής και ουσιαστικής κατάστασης που υπάρχει κατά τον χρόνο έκδοσης της πράξης. Αντίθετα επιτρέπεται η εξάρτηση της συνέχειας της σχέσης από διαλυτικό όρο / αίρεση.

Προσοχή: τόσο οι κανονιστικές όσο και οι συστατικές ατομικές διοικητικές πράξεις, δεν έχουν αναδρομική ισχύ. Αυτό σημαίνει ότι τα έννομα αποτελέσματά τους δεν μπορούν να ανατρέξουν σε χρόνο προγενέστερο από την έκδοσή ή την κοινοποίησή τους.

Κατ' εξαίρεση: αναγνωρίζεται η αναδρομικής ισχύς στις εξής περιπτώσεις:

1. Εάν ρητά προβλέπεται από τις διατάξεις στην περίπτωση των κανονιστικών πράξεων που εκδίδονται βάσει νομοθετικής εξουσιοδότησης ή αν σαφώς προκύπτει από αυτές.
2. Όταν πρόκειται για ατομικές πράξεις που εκδίδει η Δ για να συμμορφωθεί σε ακυρωτική απόφαση του ΣτΕ ή διοικητικών δικαστηρίων. Οι πράξεις αυτές ισχύουν από τον χρόνο που εκδόθηκε η πράξη η οποία ακυρώθηκε ή που συντελέστηκε η παράλειψη οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας.
3. Σε περίπτωση ακύρωσης πράξης για τυπικούς λόγους, εκδίδεται σε εύλογο χρονικό διάστημα ατομική πράξη που έχει το ίδιο περιεχόμενο βάσει των ίδιων πραγματικών περιστατικών και νομικών διατάξεων με εκείνη που ακυρώθηκε.
4. Στην περίπτωση ανάκλησης παράνομης ατομικής πράξης.

Η ισχύς των διοικητικών πράξεων **λήγει** όταν:

- Παρέλθει η προθεσμία ισχύος της ή πληρώθηκε η διαλυτική αίρεση ή ο όρος που περιέχει η πράξη
- Εκλείψει το αντικείμενο της πράξης λόγω θανάτου του προσώπου ή εξαφάνισης του πράγματος στο οποίο αυτή αφορά.
- Καταργηθεί εν όλω ή εν μέρει με νομοθετική διάταξη ή με νεότερη πράξη αντίθετου / διαφορετικού περιεχομένου
- Ανακληθεί και η δε ανάκληση ενεργεί για το μέλλον
- Ο ενδιαφερόμενος παραιτηθεί, εφόσον επιτρέπεται η παραίτηση

Αχρησία: η μη εφαρμογή της διοικητικής πράξης για μεγάλο χρονικό διάστημα από τη Διοίκηση ή από το διοικούμενο **δεν συνεπάγεται λήξη της ισχύος της**. Κατ' εξαίρεση μπορεί από την μακροχρόνια μη χρήση από τον διοικούμενο μιας διοικητικής άδειας να συναχθεί παραίτηση του από την άδεια, η οποία συνεπάγεται **και σιωπηρή κατάργηση της πράξης**.

Εξαφάνιση: διαφέρει από τη λήξη της ισχύος και μπορεί να επέλθει με νομοθετική διάταξη, με άσκηση ιεραρχικού ελέγχου ή διοικητικής εποπτείας, με δικαστική απόφαση ή με διοικητική πράξη που ενεργεί αναδρομικά. Στην περίπτωση αυτή θεωρείται ότι η πράξη της διοίκησης ουδέποτε ίσχυε.

Κατάργηση

Σύμφωνα με τη νομολογία του ΣτΕ η κατάργηση ατομικής διοικητικής πράξης με νομοθετική διάταξη μπορεί να γίνει ακόμη και αναδρομικά, αν ο διοικούμενος δεν απέκτησε περιουσιακά εμπράγματα ή ενοχικά δικαιώματα τα οποία προστατεύονται από το Σύνταγμα ή από υπερνομοθετικές διατάξεις.

Η κατάργηση ατομικής πράξης με έκδοση νεότερης ατομικής διοικητικής πράξης που έχει αντίθετο περιεχόμενο επιτρέπεται, εφόσον η σχετική αρμοδιότητα για την έκδοση της καταργητικής προβλέπεται από τις διατάξεις ή συνάγεται από αυτές με σαφήνεια.

Σε περίπτωση κανονιστικής πράξης που εκδόθηκε βάσει νομοθετικής εξουσιοδότησης, η ολική ή μερική κατάργησή της¹⁰ με νεότερη κανονιστική πράξη ισοδυναμεί με νέα διαφορετική ρύθμιση του ίδιου θέματος και επιτρέπεται

¹⁰ Μερικές φορές γίνεται λόγος και για ανάκληση και στην περίπτωση των κανονιστικών πράξεων. Ορθότερο όμως είναι ότι οι κανονιστικές πράξεις δεν ανακαλούνται αλλά καταργούνται ή τροποποιούνται.

ελεύθερα, εφόσον εξακολουθεί να ισχύει η νομοθετική εξουσιοδότηση βάσει της οποίας εκδόθηκε η καταργούμενη πράξη ή βάσει νεότερης νομοθετικής εξουσιοδότησης.

Η αναδρομική κατάργηση κανονιστικής πράξης με νεότερη κανονιστική **δεν είναι επιτρεπτή** εκτός αν:

- α) υπάρχει ρητή πρόβλεψη στην εξουσιοδοτική διάταξη βάσει της οποίας εκδίδεται η νεότερη κανονιστική πράξη.
- β) όταν πρόκειται για πράξεις που έχουν εκδοθεί βάσει του άρθρου 43 παρ. 1 Σ (προεδρικά διατάγματα), η κατάργηση τους με νεότερη κανονιστική είναι πάντοτε δυνατή.

Με τη μερική κατάργηση εξομοιώνεται η τροποποίηση της κανονιστικής πράξης.

Ανάκληση

Κανόνας: οι νόμιμες ατομικές διοικητικές πράξεις και πράξεις γενικού περιεχομένου από τις οποίες οι διοικούμενοι απέκτησαν δικαιώματα, δεν ανακαλούνται.

Ως δικαίωμα ορίζεται η ωφέλεια, την οποία ο διοικούμενος αντλεί από νομικές ή πραγματικές καταστάσεις και η ανατροπή των οποίων είναι αντίθετη προς τις αρχές της ασφάλειας δικαίου και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της χρηστής διοίκησης. => **δηλαδή αναφερόμαστε σε συστατικές και διαπιστωτικές πράξεις.**

Ως εκ τούτου, η ανάκληση των ατομικών **ευμενών** διοικητικών πράξεων αποκλείεται λόγω μεταγενέστερης διαφορετικής εκτίμησης από μέρους της Διοίκησης των δεδομένων που υπήρχαν ή στοιχείων μεταγενέστερων της αρχικής κρίσης.

Κατ' εξαίρεση: επιτρέπεται η ανάκληση νόμιμων ατομικών διοικητικών επωφελών πράξεων για λόγους δημοσίου **συμφέροντος**, ανεξάρτητα από το αν έχει παρέλθει μακρύ χρονικό διάστημα από την έκδοσή τους. Η αντίθεση προς το δημόσιο συμφέρον πρέπει να αιτιολογείται ειδικά καθώς είναι επαχθές μέτρο για τον διοικούμενο, ενώ ελέγχεται και αναιρετικά.

Επιτρέπεται η ανάκληση, αν ο διοικούμενος συμφωνεί ή δεν συμμορφώνεται προς τους όρους από τους οποίους εξαρτάται η ισχύς της πράξης.

Επιτρέπεται ελεύθερα η ανάκληση των νόμιμων ΑΔΠ από τις οποίες δεν έχουν απορреύσει δικαιώματα καθώς και εκείνων που περιέχουν την επιφύλαξη ανάκληση (ή όταν η επιφύλαξη συνάγεται από τις διατάξεις).

Κανόνας: Σύμφωνα με την αρχή της νομιμότητας επιτρέπεται η ανάκληση των **παράνομων ατομικών ή ατομικών γενικού περιεχομένου διοικητικών πράξεων, ανεξάρτητα από το αν από τις πράξεις αυτές έχουν απορреύσει δικαιώματα, εφόσον η ανάκληση γίνει μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα από τον χρόνο έκδοσής τους.**

Παράνομες ή πλημμελείς είναι οι πράξεις που πάσχουν από ακυρότητα και οι οποίες, αν προσβάλλονταν με αίτηση ακυρώσεως ή προσφυγή, θα ακυρώνονταν.

Ο εύλογος χρόνος κρίνεται από το δικαστήριο κατ' εκτίμηση των συνθηκών κάθε περίπτωσης, αλλά δεν μπορεί να είναι λιγότερος από 5 έτη από την έκδοση της πράξης, εκτός αν υπάρχει αντίθετη ειδική διάταξη.

Μετά την παρέλευση του εύλογου χρόνου επιτρέπεται η ανάκληση μόνο των δυσμενών ΑΔΠ προς όφελος του διοικούμενου χωρίς χρονικούς περιορισμούς.

Κατ' εξαίρεση: επιτρέπεται η ανάκληση ευμενών ΑΔΠ ακόμη και μετά την παρέλευση του εύλογου χρόνου όταν:

- α) το διοικητικό όργανο παρασύρθηκε στην έκδοση από **απατηλή** ενέργεια του διοικουμένου που ωφελείται από την πράξη
- β) υπάρχουν λόγοι δημοσίου συμφέροντος ή προσκρούει στη δημόσια τάξη (ειδική αιτιολογία της Δ)
- γ) η ανάκληση γίνεται για λόγους συμμόρφωσης προς απόφαση του ΣτΕ ή διοικητικού δικαστηρίου.

ΠΡΟΣΟΧΗ: στην περίπτωση που τρίτοι καλόπιστα απέκτησαν από την παράνομη πράξη δικαιώματα και μάλιστα με σύμπραξη της Διοίκησης, αποκλείεται η ανάκληση των πράξεων που αναφέρονται στα δικαιώματα αυτά.

Κανόνες: η διοίκηση έχει **διακριτική ευχέρεια** να ανακαλέσει τις παράνομες ατομικές διοικητικές πράξεις. Επομένως, αν η διοίκηση δεν απαντήσει σε αίτηση του διοικουμένου για ανάκληση δυσμενούς για αυτόν παράνομης πράξης, αυτό δεν συνιστά παράλειψη οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας. Εφόσον όμως υπάρξει ρητή απόρριψη της αίτησης, αυτή πρέπει να είναι επαρκώς και νομίμως αιτιολογημένη.

Κατ' εξαίρεση: σε περίπτωση που ακυρώθηκε ατομική διοικητική πράξη με απόφαση του ΣτΕ ή διοικητικού δικαστηρίου επειδή στηρίχθηκε σε διάταξη νόμου αντίθετη προς το σύνταγμα ή σε κανονιστική πράξη η οποία δεν έχει νόμιμο έρεισμα, η Διοίκηση έχει **υποχρέωση** να ανακαλέσει ατομικές διοικητικές πράξεις που έχουν το ίδιο περιεχόμενο και έχουν εκδοθεί με βάση την ίδια νομοθετική ή κανονιστική διάταξη **εφόσον:**

- α) υποβληθεί αίτηση από το πρόσωπο που έχει έννομο συμφέρον σχετική αίτηση μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα
- β) δεν θίγονται δικαιώματα που αποκτήθηκαν καλόπιστα από την εφαρμογή τους εκτός αν συντρέχουν λόγοι υπέρτερου δημοσίου συμφέροντος

Αρμόδιο για την ανάκληση της παράνομης πράξης είναι το όργανο το οποίο την εξέδωσε ή που κατά τον χρόνο της ανάκλησης είναι αρμόδιο για την έκδοση της ανακαλούμενης πράξης.

Η ανακλητική πράξη όταν είναι δυσμενής για τον αποδέκτη της χρειάζεται αιτιολογία που να περιέχει κατά τρόπο σαφή και συγκεκριμένο τη συνδρομή των προϋποθέσεων της ανάκλησης.

Για την ανάκληση νόμιμης ή παράνομης πράξης δεν είναι ανάγκη να τηρηθεί η διαδικασία έκδοσης της ανακαλούμενης εκτός εάν η ανάκληση στηρίζεται σε ουσιαστική εκτίμηση πραγματικών περιστατικών. Σε αυτή την περίπτωση, επιβάλλεται και η κλήση του ενδιαφερόμενου σε προηγούμενη ακρόαση καθώς και στην περίπτωση που η ανάκληση στηρίζεται σε απατηλή ενέργειά του.

Συνέπειες της ανάκλησης:

1. Η ανάκληση των νόμιμων πράξεων ενεργεί για το μέλλον από την ημερομηνία έκδοσης της ανακλητικής πράξης και δεν επιτρέπεται η αναδρομική ανάκληση.
2. Η ανάκληση των παράνομων πράξεων, κατά κανόνα τις εξαφανίζει εξ υπαρχής και ανατρέχει στον χρόνο έκδοσής τους, αποκαθιστά δε τη νομική κατάσταση που υπήρχε πριν από την έκδοση των ανακαλούμενων πράξεων.
3. Σε περίπτωση ανάκλησης ή ακύρωσης της ανακλητικής πράξης, αναβιώνει η αρχική πράξη.
4. Σε περίπτωση ανάκλησης σύνθετης διοικητικής διαδικασίας, αναβιώνει η εκτελεστικότητα της αμέσως προηγούμενης πράξης

Η οργάνωση της δημόσιας διοίκησης

Συγκέντρωση και αποκέντρωση

Κεντρικά: είναι τα όργανα που ασκούν τις αποφασιστικές αρμοδιότητες τους σε όλη την εδαφική περιοχή, στην οποία εκτείνεται η δραστηριότητα του νομικού προσώπου και το νομικό πρόσωπο οργανώνεται κατά το συγκεντρωτικό σύστημα. Έχουν μόνο καθ' ύλην αρμοδιότητα

Περιφερειακά: τα όργανά τους ασκούν αποφασιστικές αρμοδιότητες σε τμήματα της περιοχής και εφαρμόζεται το αποκεντρωτικό σύστημα ή αποκέντρωση. Έχουν και κατά τόπο αρμοδιότητα.

Σκοποί αποκέντρωσης:

Να είναι η Δ περισσότερο προσιτή στους πολίτες

Καταμερισμός εργασίας

Αυτοτέλεια

Το κράτος ως νπ για την άσκηση των αρμοδιοτήτων που του έχουν ανατεθεί, οργανώνεται με τους κανόνες της έννομης τάξης σε υπηρεσιακές μονάδες που είναι διαρθρωμένες σε μεγάλες οργανωτικές ενότητες (τα υπουργεία) και χρησιμοποιούν τα περιουσιακά στοιχεία και το προσωπικό που τους έχει διατεθεί. Τα χρηματικά μέσα για την κάλυψη των αναγκών τους καθορίζονται λεπτομερώς στον προϋπολογισμό του κράτους για το σύνολο των υπηρεσιών κάθε υπουργείου και καλύπτονται από τα γενικά εξόδα.

ΩΣΤΟΣΟ, ορισμένα έσοδα ή κονδύλι και ορισμένα περιουσιακά στοιχεία που ανήκουν στο δημόσιο διατίθενται αποκλειστικά για την επιδίωξη ενός ειδικού σκοπού που έχει ανατεθεί σε συγκεκριμένη υπηρεσιακή μονάδα. Τα κονδύλια που αντιστοιχούν καθορίζεται από ιδιαίτερο προϋπολογισμό και για τη διαχείρισή τους τηρείται ιδιαίτερη λογιστική απεικόνιση => δημοσιονομική αυτοτέλεια.

Είναι δυνατόν η υπηρεσιακή μονάδα που επιδιώκει ορισμένο σκοπό να έχει δικά της δ.ο τα οποία έχουν αποφασιστική αρμοδιότητα, σχετική με τη δραστηριότητα που αφορά τον ειδικό αυτό σκοπό (ρυθμιστική ή παραγωγική) και για την άσκηση της δραστηριότητας αυτής η υπηρεσιακή μονάδα έχει δικό της προσωπικό που διακρίνεται από το υπόλοιπο προσωπικό του υπόλοιπου υπουργείου => διοικητική αυτοτέλεια

Δημοσιονομική + διοικητική αυτοτέλεια = αυτοτελής ή ανεξάρτητη δημόσια υπηρεσία. Παρά τη σημαντική ανεξαρτησία που έχει αποτελεί οργανωτικό τμήμα του δνπ του Κράτους, στο οποίο ανήκουν τα περιουσιακά της στοιχεία και το προσωπικό και τα όργανα που την διοικούν υπόκειται στον ιεραρχικό έλεγχο των αρμόδιων οργάνων του Κράτους.

Όταν από τις σχετικές διατάξεις προβλέπεται περιουσιακή αυτοτέλεια, δικαιοπρακτική ικανότητα και ικανότητα διαδίκου => διακριτή νομική προσωπικότητα οπότε η ανεξάρτητη υπηρεσία αποτελεί ΝΠΔΔ.

Αυτοδιοίκηση: σύσταση οργανωτικών μονάδων της Δημόσιας Διοίκησης έξω από το νομικό πρόσωπο του κράτους, οι οποίες αποτελούν ιδιαίτερα νομικά πρόσωπα και διακρίνεται σε:

Τοπική: το δνπ είναι αρμόδιο για θέματα σχετικά με την προαγωγή των τοπικών συμφερότων και την ικανοποίηση των αναγκών των κατοίκων μιας συγκεκριμένης περιφέρειας της Χώρας. => ΟΤΑ

Καθ' ύλη ή κατά υπηρεσίες: όταν το δνπ είναι αρμόδιο για την επιδίωξη ενός ειδικού σκοπού.

Είναι δυνατή η πρόβλεψη περισσότερων επάλληλων βαθμών δηλαδή ΟΤΑ ευρύτερων περιφερειών 2^{ου} βαθμού που περιλαμβάνουν περισσότερους ΟΤΑ μικρότερων περιφερειών 1^{ου} βαθμού.

Η αρχή της αυτοκυβέρνησης: τα μέλη των δ.ο των δνπ που αποτελούν την αυτοδιοίκηση καθορίζονται με εκλογή από τους διοικούμενους, τους οποίους αφορά η δραστηριότητα του δνπ. Πάντως, η αυτοδιοίκηση δεν συνεπάγεται αυτόματα και την εφαρμογή της αυτοκυβέρνησης.

Ο ιεραρχικός έλεγχος

Τα όργανα που είναι ενταγμένα στην ίδια οργανωτική ενότητα βρίσκονται μεταξύ τους σε ιεραρχική σχέση. Η ιεραρχική σχέση συνεπάγεται τον ιεραρχικό έλεγχο που συνίσταται σε:

- Αρμοδιότητα του ανώτερου οργάνου να δίνει οδηγίες και διαταγές προς το κατώτερο (ιεραρχικώς υφιστάμενο) σχετικά με την άσκηση των αρμοδιοτήτων του + αντίστοιχη υποχρέωση του οργάνου να εκτελεί τις διαταγές.
- Αρμοδιότητα του ανώτερου οργάνου να ασκεί έλεγχο στις πράξεις του κατώτερου με σκοπό την εξασφάλιση της δράσης των οργάνων του δνπ.

Δεν υπάρχει ιεραρχική σχέση των έμμεσων συλλογικών οργάνων προς τα άμεσα όργανα του κράτους ή άλλου δνπ στο οποίο ανήκουν => εξασφάλιση της αρχής της αμεροληψίας. Τα μέλη των οργάνων αυτών, ακόμη και αν είναι υπάλληλοι ασκούν τα καθήκοντά τους κατά συνείδηση και κατά την προσωπική τους κρίση και όχι σύμφωνα με διαταγές ή οδηγίες των προϊσταμένων τους (λειτουργική ανεξαρτησία). Εφόσον διορίζονται έχουν και προσωπική ανεξαρτησία, εκτός από εκείνα που μετέχουν λόγω θέσης την οποία κατέχουν με θητεία.

Ο ιεραρχικός έλεγχος τεκμαίρεται από την ιεραρχική οργάνωση και διακρίνεται σε:

Έλεγχος νομιμότητας: αποβλέπει στην ορθή ερμηνεία και εφαρμογή της νομοθεσίας, η οποία ρυθμίζει την οργάνωση και τη δραστηριότητα του δνπ.

Έλεγχος σκοπιμότητας: ή ουσιαστικός έλεγχος, με τον οποίο εξετάζεται το σκόπιμο ή μη της ρύθμισης που θεσπίζεται με τις πράξεις των οργάνων.

Κανόνας: αν το αντίθετο δεν ορίζεται ρητά, όλες οι πράξεις των ιεραρχικά υφιστάμενων οργάνων υπόκεινται σε έλεγχο νομιμότητας, ο οποίος περιλαμβάνει κάθε περίπτωση παράβασης της εξωτερικής ή εσωτερικής νομιμότητας όπως είναι η πλάνη περί τα πράγματα. Εφόσον αυτός ο έλεγχος είναι κατασταλτικός, μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την ακύρωση της πράξης και όταν αφορά τη σκοπιμότητα της πράξης ασκείται όταν ρητά προβλέπεται.

Προσοχή: ο έλεγχος της σκοπιμότητας μπορεί να καταλήξει σε ακύρωση ή τροποποίηση της πράξης. Δεν επιτρέπεται όμως η ιεραρχική υποκατάσταση δηλαδή το ιεραρχικά ανώτερο όργανο να εκδώσει απευθείας την πράξη, χωρίς να ασκήσει την αρμοδιότητά του το υφιστάμενο όργανο.

Προληπτικός: πριν από την έκδοση της πράξης με τη μορφή οδηγιών/εγκυκλίων με τις οποίες καθορίζεται ο τρόπος ενέργειας των υφιστάμενων οργάνων ή αποδίδεται ορισμένη ερμηνεία στις ισχύουσες διατάξεις. Είτε με τη μορφή έγκρισης του υφιστάμενου οργάνου όταν αυτό προβλέπεται.

Κατασταλτικός: μετά από την έκδοση της πράξης. Ασκείται είτε αυτεπαγγέλτως από το προϊστάμενο όργανο είτε μετά από σχετική διοικητική προσφυγή του διοικούμενου που έχει έννομο συμφέρον.

Εκτός από τα όργανα που βρίσκονται στην κορυφή της διοικητικής οργάνωσης του Δημοσίου (Πρωθυπουργός, υπουργοί, υφυπουργοί) και των λοιπών δημοσίων νομικών προσώπων, τα υπόλοιπα όργανα αποτελούνται κατ'αρχήν από πρόσωπα τα οποία είναι και συγχρόνως υπάλληλοί τους => ο ιεραρχικός έλεγχος συμπληρώνεται με τον πειθαρχικό έλεγχο.

Οι διοικητικές προσφυγές

Άρθρο 10Σ => δικαίωμα του αναφέρεσθαι στις αρχές. Οι διοικούμενοι έχουν το δικαίωμα να υποβάλουν στις διοικητικές αρχές έγγραφες αναφορές, που περιέχουν αιτιάσεις κατά ενεργειών ή παραλείψεων τους και αποσκοπούν στην επανόρθωση ή την αποτροπή της ηθικής ή υλικής βλάβης.

Οι διοικητικές αρχές είναι υποχρεωμένες να ενεργούν κατά τις κείμενες διατάξεις και να απαντούν αιτιολογημένα σε εκείνον που υπέβαλε την αναφορά.

Γενικά ρυθμίζονται από τα άρθρα 24 έως 27 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας.

Οι αναφορές αυτές έχουν ως αίτημα την ανάκληση ή ακύρωση ή τροποποίηση της διοικητικής πράξης => ονομάζονται διοικητικές προσφυγές.

Διακρίνονται συστημικά σε 3 κατηγορίες:

Απλές

Ειδικές

Ενδικοφανείς

Απλή Διοικητική Προσφυγή

Εάν δεν προβλέπεται ειδική διοικητική ή ενδικοφανής προσφυγή, υποβάλλεται από τον διοικούμενο που έχει υποστεί υλική ή ηθική βλάβη των έννομων συμφερόντων του από ατομική διοικητική πράξη.

Πού; Στην αρχή που εξέδωσε την πράξη ή στην ιεραρχικώς προϊστάμενη της αρχή.

Αν την αίτησή αυτή την απευθύνει στο διοικητικό όργανο που εξέδωσε την πράξη που τον θίγει, πρόκειται για αίτηση θεραπείας. Αίτημα του διοικούμενου στην περίπτωση αυτή είναι η ανάκληση ή η τροποποίηση της διοικητικής πράξης από το ίδιο διοικητικό όργανο που εξέδωσε την πράξη, το οποίο με την αίτησή αυτή έχει την ευχέρεια να επανεξετάσει την υπόθεση και να θεραπεύσει τυχόν πλημμέλειες που επισημαίνει ο διοικούμενος. Με αίτηση θεραπείας πχ μπορεί να διορθωθεί υπουργική απόφαση εάν κριθεί ότι έχουν εμφολογηθεί σε αυτήν σφάλματα, νομικά ή πραγματικά. Αν όμως η αίτηση απευθύνεται στο ιεραρχικά προϊστάμενο όργανο αυτού που εξέδωσε την επίμαχη διοικητική πράξη η αίτηση ονομάζεται ιεραρχική προσφυγή και αίτημά της αποτελεί η ακύρωση της επίμαχης πράξης.

Αντικείμενο; Ανάκληση ή τροποποίηση της δπ ή (στην ιεραρχική προσφυγή) την ακύρωσή της για λόγους νομιμότητας.

Έκταση ελέγχου; Το διοικητικό όργανο μπορεί να επανεξετάσει την υπόθεση τόσο από άποψη νομιμότητας όσο ουσίας. Οφείλει να γνωστοποιήσει στον ενδιαφερόμενο την απόφασή του μέσα σε προθεσμία 30 ημερών εκτός αν από ειδικές διατάξεις ορίζεται διαφορετική προθεσμία. Η πάροδος της προθεσμίας αυτής δεν θεμελιώνει παράλειψη οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας και δικαίωμα αποζημίωσης του αιτούντος.

Για την υποβολή δεν τάσσεται ορισμένη προθεσμία εκτός αν προβλέπεται τέτοια από τις διατάξεις.

Εφόσον προβλέπεται ενδικοφανής προσφυγή δεν χωρεί υποβολή αίτησης θεραπείας.

!!! Δεν νοείται αίτηση θεραπείας κατά κανονιστικής πράξης. Στην περίπτωση της ΚΔΠ μπορεί να υποβληθεί αναφορά και με αίτημα την κατάργηση ή την τροποποίησή της. Το ίδιο ισχύει και για την περίπτωση αιτήματος αποκατάστασης της βλάβης που δημιουργείται με σιωπηρή ΔΠ ή παράλειψη οφειλόμενης ενέργειας. !!!

Αίτηση θεραπείας μπορεί να ασκηθεί και κατά πράξης που εκδόθηκε επί ειδικής διοικητικής προσφυγής, μέσα σε αποκλειστική προθεσμία 60 ημερών από την υποβολή της διοικητικής προσφυγής. Στην περίπτωση αυτή, η υπόθεση επανεξετάζεται μόνο από την άποψη νομιμότητας. ++ αποκλείεται η αίτηση θεραπείας κατά πράξεων του ελεγκτή νομιμότητας.

Η υποβολή της αίτησης θεραπείας και της απλής διοικητικής προσφυγής είναι **δυνητική**, διακόπτει την προθεσμία για την άσκηση των ένδικων βοηθημάτων της αίτησης ακυρώσεως και της προσφυγής, εφόσον έγινε μέσα στην προθεσμία αυτή.

Οι πράξεις που εκδίδονται επί απλών διοικητικών προσφυγών **δεν έχουν εκτελεστό χαρακτήρα, εάν το διοικητικό όργανο εμμένει απλώς στην πράξη που προσβλήθηκε – βεβαιωτικές δλδ.** Εκτός αν εκδόθηκαν, μετά από νέα ουσιαστική έρευνα της υπόθεσης οπότε και ενσωματώνονται σε αυτές οι προσβληθείσες πράξεις. Επίσης, έχουν εκτελεστό χαρακτήρα αν τροποποιούν ή ανακαλούν την προσβληθείσα πράξη και ενσωματώνονται σε αυτήν.

Δεν επιτρέπεται η χειροτέρευση της θέσης του διοικουμένου.

Ειδική Διοικητική Προσφυγή

Η ειδική διοικητική προσφυγή προβλέπεται από ειδικές διατάξεις, οι οποίες καθορίζουν την αρχή στην οποία ασκείται πχ Ελεγκτής νομιμότητας + ορισμένη προθεσμία μέσα στην οποία ασκείται.

Επιτρέπει μόνο τον έλεγχο της νομιμότητας της προσβαλλόμενης πράξης, δηλαδή των νομικών πλημμελειών της.

Αντικείμενο της προσφυγής μπορεί να είναι ρητή ατομική πράξη ή ατομική γενικού περιεχομένου. Μπορεί μόνο αν υπάρχει ειδική νομοθετική πρόβλεψη να είναι αντικείμενό της και η παράλειψη οφειλόμενης ενέργειας ή ΚΔΠ.

Αίτημα της ειδικής διοικητικής προσφυγής είναι η ολική ή μερική ακύρωση της πράξης. Το αρμόδιο να αποφανθεί για την προσφυγή όργανο οφείλει να γνωστοποιήσει την απόφασή του στον προσφεύγοντα μέσα σε 30 μέρες από την ημερομηνία κατάθεσης

Έχουν εκτελεστό χαρακτήρα:

- Οι πράξεις που εκδίδονται επί της ειδικής διοικητικής προσφυγής όταν δέχονται την προσφυγή και ακυρώνουν εν όλω ή εν μέρει την πράξη που προσβλήθηκε.
- Κατά τη νομολογία, θεωρούνται εκτελεστές και οι απορριπτικές πράξεις στις οποίες δεν ενσωματώνεται η προσβληθείσα πράξη.
- Οι απορριπτικές ή σιωπηρές πράξεις του ελεγκτή νομιμότητας παράγουν εκτελεστότητα.

Ενδικοφανής προσφυγή

- Προβλέπονται από ειδικές διατάξεις, οι οποίες καθορίζουν τις προϋποθέσεις με βάση τις οποίες ασκούνται πχ αρχή, προθεσμία κλπ.
- Εύρος ελέγχου: έλεγχος νομιμότητας αλλά και έλεγχος ουσίας => κατ' ουσία επανεξέταση της υπόθεσης, δηλαδή, νέα έρευνα και διαφορετική εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών & το όργανο μπορεί να ακυρώσει εν όλω ή εν μέρει την πράξη ή να την τροποποιήσει για λόγους ουσίας.
- Μπορεί να απευθύνεται είτε στο όργανο που εξέδωσε την πράξη είτε στο ιεραρχικό υφιστάμενό του είτε σε όργανο που ιδρύθηκε ειδικά για την κρίση της προσφυγής.
- Οι πράξεις που εκδίδονται επί της προσφυγής έχουν πάντα εκτελεστό χαρακτήρα.
- Με τις πράξεις αυτές δεν επιτρέπεται η χειροτέρευση της θέσης του διοικουμένου που άσκησε την προσφυγή, εκτός αν οι διατάξεις προβλέπουν το αντίθετο.
- Η απόφαση επί της προσφυγής πρέπει να γνωστοποιηθεί στον προσφεύγοντα μέσα στην προθεσμία που ορίζουν οι διατάξεις ή άλλως σε τρεις μήνες από την ημερομηνία κατάθεσής της.

- Αν ασκηθεί ενδικοφανής προσφυγή χωρίς να προβλέπεται αυτή λογίζεται απλά ως αίτηση θεραπείας.
- Ειδικά στην ΑΔΠ πρέπει να αναφέρεται η δυνατότητα άσκησης ειδικής ή ενδικοφανούς προσφυγής, το αρμόδιο για την κρίση της όργανο, η προθεσμία άσκησης της και όταν πρόκειται για ενδικοφανή προσφυγή πρέπει να αναφέρονται και οι συνέπειες παράλειψης άσκησης της.
- Η παράλειψη αναφοράς των στοιχείων αυτών δεν θίγει το κύρος της ΑΔΠ.^

Εφόσον προβλέπεται ενδικοφανής προσφυγή και εφόσον περιέχει η ΑΔΠ τα ανωτέρω στοιχεία => **η υποβολή της είναι αναγκαία προϋπόθεση για το παραδεκτό των ένδικων βοηθημάτων της αίτησης ακυρώσεως και της προσφυγής, που μπορεί να ασκηθεί μόνο κατά της πράξης που εκδίδεται επί της ενδικοφανούς και αν δεν προβλέπεται προθεσμία μέσα σε τρεις μήνες από την άσκηση της προσφυγής.**

Μετά την πάροδο άπρακτων των προθεσμιών αυτών, **η αίτηση ακυρώσεως ασκείται κατά της απόρριψης της ενδικοφανούς προσφυγής που τεκμαίρεται ότι δηλώθηκε σιωπηρά.**

Οι κανόνες ισχύουν και προς τον Ελεγκτή Νομιμότητας.

Εάν η πράξη ΔΕΝ αναφέρει τα εν λόγω στοιχεία, η άσκηση της ενδικοφανούς προσφυγής παύει να αποτελεί προϋπόθεση του παραδεκτού της αίτησης ακυρώσεως ή προσφυγής, που ασκούνται πλέον παραδεκτά, ακόμα και αν παραλείφθηκε η άσκηση πρώτα της ενδικοφανούς.

Μετά την άσκηση της προσφυγής, η αρμόδια προς κρίση διοικητική αρχή μπορεί, μετά από αίτηση του προσφεύγοντος ή αυτεπαγγέλτως, να αναστείλει την εκτέλεση της πράξης που είναι αντικείμενο της προσφυγής έως την έκδοση της απόφασής της. Όχι όμως για διάστημα μεγαλύτερο από την προθεσμία που ορίζεται από τις σχετικές διατάξεις για την έκδοση της απόφασης αυτής.

Για τον έλεγχο των πράξεων που εκδίδονται μετά από άσκηση διοικητικής προσφυγής, λαμβάνεται υπόψη το νομικό καθεστώς που ισχύει κατά τον χρόνο της έκδοσης των πράξεων αυτών και όχι των αρχικών πράξεων κατά των οποίων ασκήθηκαν οι προσφυγές.

Προσοχή: Αν δεν είναι δυνατή η άσκηση απλής ή ειδικής ή ενδικοφανούς διοικητικής προσφυγής, όποιος βλάπτεται από ενέργεια της Διοίκησης που δεν έχει μορφή ρητής ΑΔΠ => μπορεί να υποβάλει προς την αρμόδια διοικητική αρχή αναφορά με αίτημα την επανόρθωση ή αποτροπή της βλάβης. Οφείλει η ΔΑ να διεκπεραιώσει την υπόθεση σύμφωνα με το άρθρο 4 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας.

Διοικητική Εποπτεία

Η δυνατότητα επέμβαση των οργάνων του κράτους ή άλλων δνπ, στη λειτουργία των δνπ με σκοπό να εξασφαλίσουν τη συνοχή της έννομης τάξης ονομάζεται διοικητική εποπτεία.

Σε αντίθεση με τον ιεραρχικό έλεγχο, ΔΕΝ τεκμαίρεται αλλά πρέπει να προβλέπεται ειδικά και οι διατάξεις πρέπει να καθορίζουν τα μέσα και τα όρια άσκησης της. Γιατί η εποπτεία αποτελεί περιορισμό της αυτοδιοίκησης που επιδιώκεται με την ίδρυση του δνπ.

Η εποπτεία ασκείται με δπ του εποπτεύοντος και μπορεί να περιλαμβάνει είτε το όργανο είτε τις πράξεις του οργάνου δηλαδή:

Πράξεις που αφορούν το όργανο: είναι σχετική με τα πρόσωπα που συγκροτούν τα όργανα και μπορεί να αφορά το διορισμό τους, την απομάκρυνση των ακατάλληλων, την επιβολή των προβλεπόμενων κυρώσεων σε εκείνα που ασκούν κακώς τα καθήκοντά τους.

Πράξεις που αφορούν τις πράξεις των οργάνων: Εδώ υπάρχει τριμερής διάκριση:

α. **προληπτική εποπτεία** => έγκριση ορισμένων πράξεων ύστερα από έλεγχο νομιμότητας και σκοπιμότητας, η οποία μπορεί να είναι σιωπηρή.

β. **κατασταλτική εποπτεία** => δυνατότητα ακύρωσης μετά από έλεγχο νομιμότητας ή αναστολής της εκτέλεσης ορισμένων πράξεων

γ. **υποκατάστασης** => διενέργεια ορισμένων πράξεων που επιβάλλονται σε περίπτωση άρνησης (ρητής ή σιωπηρής) των οργάνων του εποπτευόμενου νπ.

Το εποπτευόμενο νομικό πρόσωπο ή τρίτοι που έχουν έννομο συμφέρον μπορούν να προσβάλουν τις πράξεις, με τις οποίες ασκείται η εποπτεία με αίτηση ακυρώσεως.

Οι σχετικές διατάξεις μπορεί να προβλέπουν υποχρέωση του εποπτευόντος προς **ενημέρωση και την παροχή γενικών οδηγιών και κατευθύνσεων** προς το εποπτευόμενο για τον τρόπο άσκησης της δραστηριότητάς του.

Η εποπτεία ασκείται καταρχήν ύστερα από ενέργεια του εποπτευόμενου νομικού προσώπου ή αυτεπαγγέλτως από το εποπτεύον όργανο. Δεν αποκλείεται πάντως να ασκηθεί και μετά από προσφυγή του διοικουμένου που έχει έννομο συμφέρον στο εποπτεύον όργανο.

Πολλές φορές τα νομοθετικά κείμενα που σχετίζονται με την ίδρυση και λειτουργία των νπδδ περιέχουν διάταξη ότι «τελεί υπό την εποπτεία» ενός υπουργού. Στις περιπτώσεις αυτές, δεν ιδρύεται σχέση διοικητικής εποπτείας ούτε αρμοδιότητα του υπουργού για την έκδοση πράξεων. Απλώς θεσπίζεται αρμοδιότητα του υπουργού για την παρακολούθηση της δραστηριότητας του νομικού προσώπου.

